

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בהמה דקה יכולה בקלקול הזרעים להפוך ארץ מיושבת וזרועה לשוממה, להוציא חלילה חלק מארץ ישראל מידי הקדושה. אך בכחה גם להוציא את הניצוצות מידי הגוי ולהפוך את המקום לארץ ישראל. רעיית הבהמה הדקה היא־היא הכח לכבוש את מדבריות ארץ ישראל ולהפוך אותם למקום ישוב קדוש לגמרי.

[מתוך השיעור 'בהמה דקה בארץ ישראל']

ויגש תשפ"ד

ויגש ה'תשפ"ד

- יחוד שוה**
אהבת שלום
זוגיות שווה בין איש לאשה

18
- תחיית המתים**
אבן עזרא
דום לב וחזרה לחיים

23
- הסיפור החסידי**
יום לשנה, יום לשנה
רבי משה מלעלוב

25
- מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
להלחם בעזה או לשמור על הבית
והאם באמת היה אפשר אחרת...

28
- פִּאֲזוֹר דְּלִדְרִיט
לְלַמֵּד וּלְהַתְפִּיל
רְזִי יִסְפָּר לָנוּ מְהֵרָה הַמְפָּגֵשׁ הַמְרַגֵּשׁ
בֵּין יְהוּדָה לְיוֹסֵף**

29
- לכבש בעז**
נקודה מעובדת
כיבוש הארץ ע"י שימוש בתאוות היתר

04
- "שמע ישראל"**
גילוי דעת

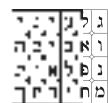
05
- בהמה דקה בארץ ישראל**
שיעור ברמב"ם הלכות נזקי ממון
עיון בסוגיית בנגלה ובפנימיות
ובהקשר לכיבוש הארץ

06
- "יסדר שבחו של מקום
ואחר כך יתפלל"**
כתר שם טוב אות צח
המפגש עם מציאות ה' בתפילה
מתוך מוחין דגדלות או קטנות

11
- ההקטן שבקטנים לגדול שבגדולים**
דרוש לבר המצוה
פעולתה של הנחת תפילין

16
- הניגון החסידי**
מספר 540
ניגון איטי מחדש תמוז תשפ"ב

17

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה נצח | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם ובתוכם לקוראי עלון **נפלאות** היקרים. לפניכם גליון **לפרשת ויגש**, מלא בכל טוב כתמיד - **שיעורים, התוועדויות וסיפורים חסידיים.**

השבוע בגליון:

פותחים בגילוי דעת תורה [אחרי הנקודה המעובדת] על **הכרזת האמונה האמיתית והאוניברסלית** בא"ל אחד - **"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"** (כן, גם בכריזה במסגדים...).
בחלק השיעורים נלמד **בעיון חסידי הלכה בהל' נזקי ממון** ברמב"ם [הנלמדת השבוע במסלול הלימוד של שלשה פרקים ליום], נתבונן **בסוגיית יסוד אצל הבעש"ט** הנוגעת **לאופן התפילה** אצל אנשים ומצבים שונים ונחתום עם **התבוננות קצרה ומתוקה במאמר בר מצוה**.
 בשיעור הראשון - **בהמה דקה בארץ ישראל** - שיעור בחיק המשפחה, דן הרב בשאלת **גידול בהמה דקה בארץ ישראל**, בטעמי התקנה **בנגלה ובפנימיות** ובסברה להיתר בזמן הזה - **כיבוש הארץ**. בהמשך לשיעורי הרמב"ם שפורסמו כאן לאחרונה, גם שיעור זה ממחיש **דרך התבוננות חסידית פנימית בסוגיה הלכתית אקטואלית.**

השיעור השני - **"יסדר שבחו של מקום ואחר כך יתפלל"** - סובב סביב **אות צח בספה"ק כתר'שם טוב** [בהמשך למגמה השנתית שלנו] העוסקת במחלוקת חכמים על קדימות בסדר התפילה - **צעור האדם וצרכיו או שבחו של מקום**. בשיעור מסביר הרב את דברי הבעש"ט על **מגמת התפילה** ועל אופיה המותאם למצבו של המתפלל - הנמצא **במוחין דגדלות, או להפך**, ואיך שתי הדרכים מובילות לאותה המטרה.

הקינוח למדור השיעורים הוא **הברקה קצרה ויפהפיה** שאמר הרב לחתן בר מצוה בשבת האחרונה - **יסוד הכניסה לעול מצוות** הוא ההבנה שכל מצוה שלי, הקטן שבקטנים, פועלת על ה' יתברך, הגדול שבגדולים, ומחוללת **שינוי אדיר ביקום כולו. אל תחמיצו!**
 והשבוע, יש לנו בשבילכם **מדור אהבת שלום מורחב במיוחד**, כשהוא כורך יחד **תובנות הנוגעות להנהגת עם ישראל** כולו עם העמקה בשלום בית שלם ושוויוני - **חיבור מיוחד והכרחי המאפיין את ימות המשיח.**

סדר הלימוד לשבוע פרשת ויחי הבעל"ט: נ"ך יומי - מלכים א' פרקים יא-יז; משנה - נדרים פרק ה.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

לְכַבֵּשׁ בְּעֵז

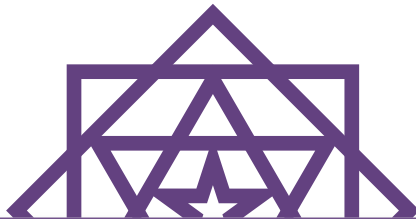
אכן, במדברות ארץ ישראל, כמו גם במקומות מחוצה לה שכיבושם המלא לא הושלם, מותר לגדל בהמה דקה, ויש בכך אף מעלה של כיבוש ארץ ישראל. כאשר הארץ עדיין איננה זרועה, והרי היא בגדר מדבר שממה שאף מסתובבים בו מזיקים, רעיית הצאן מביאה למקום נוכחות חיובית, מכלה-מבערת את הצמיחה השלילית ומכשירה את הקרקע לזריעה וישוב.

בנפש, תחום ההיתר של "קליפת נוגה" עומד כממוצע מחבר בין תחום הקדושה לתחום האיסור של "שלש קליפות הטמאות". כשם שההיתר עלול להיות גשר המדרדר מהקדושה אל החוץ, כך היא עשויה לשמש כגשר הנוטל מן הקליפה ומביא אותה אל תחת יד הקדושה. היכולת להתפשט ולכבוש את מה שנמצא עדיין מחוץ לתחום הקדושה תלוי בתנועה נפשית של התפשטות – שיש בה גם 'ישות' בהמית – מתוך רצון לכיבוש (של כבש) ונכונות לדחוק החוצה בעוז (של עז) את מי שיש להרחיקו.

כאשר עם ישראל חוזר לארצו יש מתח מסוים בין השאיפה לחיי קדושה, חיים רוחניים ונאצלים הראויים לפלטין של מלך, לבין הרצון לחזור לחיים טבעיים של עם בארצו, תוך עיסוק כראוי גם בחומה, ואפילו בהנאות העולם הזה. כדי לכבוש את הארץ מן האויבים עלינו להשתמש בבהמה הדקה שבנפש, להתפשט לשטחי החולין-המדבר, לסלק מהם את ה'גויישיקייט' שהשתלט עליהם ולזהות כי גם הם שייכים לקדושת ישראל וראויים ל"אור זרע לצדיק". אכן, כאשר זוכים לכבוש שטח נוסף לתחום הקדושה ולהפוך אותו למקום ישוב מבוסס, יש להזהר מ'התברגנות' המבוססת בתאוות היתר, ויש לשאוף לחיי-קדש טהורים ועדינים המותאמים להשראת השכינה בישראל.

חז"ל גזרו שאסור לגדל בהמות דקות – כבשים ועזים – במקומות הישוב בארץ ישראל, משום שהמרעה שלהן מזיק לתבואת הארץ, דבר שהוא גזל בשדות הזולת, ואפילו בשדות האדם עצמו יש החוששים לפגיעה בקרקע החקלאית וממילא בישוב הארץ. לעומת זאת, במדברות ארץ ישראל, כמו גם בשטחים הסמוכים לארץ שכיבושם לא הושלם ("סוריא"), מותר לגדל בהמה דקה.

בנפש, הכבש, הרכה-המתפנקת, היינו תאוות ההיתר של הנפש הבהמית והעז, הזריזה-העקשנית, היא העזות והחוצפה של הנפש הבהמית. לא מדובר חלילה באיסורים, שהרי אלו בהמות טהורות – תאוות ותכונות השייכות ל"קליפת נוגה" (תחום ההיתר, המעורב טוב ורע). אף על פי כן, כדי לזכות למדרגה הרוחנית האמתית של קדושת ארץ ישראל יש להרחיק לגמרי מגבולה טיפוח של תאוות ועזות, העלולות לפלוש לתחום הקדושה ולהזיק לו. עבור מי שנמצא בתחום הקדושה בשלמות – עד למקום הקדש והמקדש – תאוות ההיתר גורמות לזליגה החוצה, אל מחוץ לתחום, ועלולות להביא אותו אף לתחומי האיסור-הגזל. גם אם ניתן לגדור היתר את התאוות לבל יגזלו את תחום הקדושה, הן עלולות להוציא את האדם מריכוז בקדש ובכך להשחית את היכולת להצמיח בנפש את ה"אור זרע לצדיק" הנזרע בה.

שמע ישראל

"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" – הכרזת האמונה האמיתית באל אחד, יחוד ה', היא הכרזה אוניברסלית, ובה טמון המפתח לשלום אמת בעולם כולו.

העם היהודי, עם סגולה, נושא את האמונה ביחוד ה': החל מאבות האומה אברהם יצחק ויעקב; דרך משה רבינו נותן התורה; בחיי היום־יום של כל יהודי האומר קריאת־שמע פעמיים ביום; וברגעים נשגבים של מסירות נפש על קידוש השם.

אכן, תפקיד העם היהודי (והיום יותר מתמיד) להיות "מְמַלְכֶת כְּהֲנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ", "לְאֹר גוֹיִם" – להפיץ את האמונה בה' אחד לכל בני האדם, בדרכו של אברהם אבינו, "אב המון גוים". האמונה ביחוד ה' היא כלל־אנושית (אוניברסלית), שייכת לכל בני האדם באשר הם. כך פירש רש"י "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" – "ה' שהוא אלהינו עתה ולא אלהי האומות, הוא עתיד להיות ה' אחד, שנאמר 'כִּי אֶזְכְּרֶנּוּ אֶל עַמֵּים שָׁפְהָ בְרָרָה לְקִרְאָ כָּל־מִשְׁפָּחַת לְעַבְדֵי שְׁכֶם אֶחָד", כל בני האדם יקבלו את האמונה בה' ובתורת משה (אם בגיור מלא ואם כחסידי אומות העולם). על כן, כדאי לכל אדם המאמין בה' אחד – גם מי שאינו יהודי – לומר בכל יום, בבקר ובערב, את ההכרזה "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד" (כמו שיעץ החיד"א לגוי חסיד אומות העולם)!

העתיד הטוב של האנושות הוא תיקון עולם לאור האמונה בה' אחד, "לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי". גם לנצרות ולאסלם הועידה ההשגחה העליונה תפקיד חיובי במהלך ההיסטוריה: לנפץ את האלילות הגסה ולהפיץ את האמונה באל אחד (למרות כל העיוות הקיים בדתות אלו), ובכך לסלול את הדרך לגאולה וביאת המשיח (כפי שכותב הרמב"ם). ככל שהעולם מתקדם, מאמיני הנצרות והאסלם יחזרו למקור הטהור ויכירו בדת האמת – זהו היעוד המובטח של ימות המשיח, עם חזון השלום העולמי.

כיום, הערבים אויבי ישראל באים להרוג ולחמוס ולעשות כל תועבה בשם דת האסלם, כשהם משתמשים במסגדים, בכל העולם ובארץ־ישראל, להסתה ארסית ושפיכות דמים (החל מהמסגדים בהר הבית, מקום המקדש הגזול בידיהם מישראל). על כן יבורכו חיילי ישראל אשר הכריזו "שמע ישראל" במסגד בעין־גנים (ג'נין), סמל לנצחון עם ישראל על אויביו, ומדינה החפצה נצחון תדע להוקיר מעשה כזה.

חיילי ישראל היקרים! המשיכו להלחם בכח האמונה בה', עד לנצחון המלא בעזרת ה'. כדאי להתחזק בימים אלו במיוחד במצוות קריאת שמע, לומר "שמע ישראל" פעמיים בכל יום בבוקר ובערב, וכדאי גם להוסיף באמירת "שמע ישראל" בכל עת.

יחד ננצח במלחמה בעזרת ה' ובזכות קריאת־שמע, כדברי הכהן משוח־מלחמה ללוחמים: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרִיבִים הַיּוֹם לְמַלְחָמָה עַל אִיְבֵיכֶם... כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהַלֵּךְ עִמָּכֶם לְהַלָּחֵם לָכֶם עִם אִיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם" – ופירושו חז"ל "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, אפילו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שושיע אתכם". ונזכה בקרוב לקיום הנבואה "וְאָבַד מִלְּךָ מַעֲזָה... וְהִכְרַתִּי גְאוֹן פְּלִשְׁתִּים. וְהִסְרֵתִי דָמָיו מִפְּיוֹ וְשִׁקְצָיו מִבִּינִי שִׁנְיִו וְנִשְׂאָר גַּם הוּא לְאֱלֹהֵינוּ".

בהמה דקה בארץ ישראל

קיצור מהלך השיעור

שיעור הרמב"ם המשפחתי האחרון עסק בשאלה שהתעוררה עם התחדשות הישוב היהודי בארץ ישראל בכלל ועולה בפרט בשנים האחרונות על ידי החלוצים המיישבים את גבעות ארץ ישראל – גידול בהמה דקה בארץ ישראל. השיעור פותח בעיון בטעמי תקנת חז"ל לאיסור וסיכום דעות הפוסקים בתוקפה בזמן הזה ומגיע לטעם התקנה על פי פנימיות התורה – הנוגע לכל הנהגתנו בארץ ישראל – ומתוך כך להסבר שמרעה צאן הוא חלק עיקרי בכיבוש הארץ.

אלא ביערים ובמדברות שבארץ ישראל ומגדלין בסוריא בכל מקום.

מכך שהרמב"ם הביא את הדברים בהלכות נזקי ממון, בהמשך להלכה הדנה באיסור גרימת נזק, מובן שלשיטתו טעם גזרת חכמים הוא משום גזל או נזק לזולת (כאשר גזרו במקום בו הרוב הוא ישראל – בארץ ישראל, וכיו"ב נהגו בבבל כאשר נמצא בה "רוב ישראל וישוב קבוע"¹ – ובמקום אחר לא גזרו משום חשש

איסור גידול בהמה דקה בארץ ישראל

העיון שלנו היום יהיה בהלכה מאד מעשית שכולם שואלים עליה, במיוחד החבר'ה של נוער הגבעות – הדין של בהמה דקה בארץ ישראל בזמן הזה. בימים אלה מסיימים בלימוד הרמב"ם את ספר טהרות ומתחילים את ספר נזיקין, שההלכות הראשונות בו הן הלכות נזקי ממון. כותב הרמב"ם בפרק ה הלכה ב²:

לפיכך אסרו חכמים לגדל בהמה דקה וחיה דקה³ בארץ ישראל במקום השדות והכרמים

אות ב"בהמה דקה" (העולה קסא) הוא חיה. המשנה שם מונה ארבעה בעלי חיים שאסורים בגידול – בהמה דקה (בארץ ישראל), תרנגול (בירושלים, ואצל כהנים בכל א"י), חזיר וכלב (שאינו קשור). והנה, בהמה דקה תרנגול חזיר כלב עולה 1127 – ז"פ בהמה דקה (היינו ז ברבוע פעמים חיה)! והוא עולה "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד" (זכריה יד, ט), וד"ל.

ג רש"י שם ד"ה "מכי אתא רב לבבל".

נערך ע"י איתאל גלעד; לא מוגה. הלכות נזקי ממון פ"ה ה"ב. מוצאי ר"ח טבת תשפ"ד – כפ"ח.

א שיעור רמב"ם יומי (ג"פ) ט' טבת תשפ"ד. יסוד הבא לקמן – בטעם הדין והלכה למעשה בזה"ז – במדור 'הלכה יומית לעיון ברמב"ם' הנדפס בחוברת דבר מלכות.

ב במשנה (ב"ק פ"ז מ"ז) כתוב "אין מגדלין בהמה דקה" והגמרא (ב"ק פ, א) מוסיפה חיה דקה. ורמז: ממוצע כל

האיסור בזמן הזה

בשלחן ערוך נפסק:

והאידינא, שאין מצוי שיהיו לישראל בארץ ישראל שדות, נראה דשרי.

ברוך ה', המציאות היום השתנתה – וכן מצוי שיהיו לישראל שדות בארץ ישראל – וקולמוסים רבים השתברו בשאלה מה הדין היום הלכה למעשה.

פוסקים רבים בדור האחרון – החל מהרב קוק^א, ועד לרב עובדיה יוסף^ב והרב וואזנר^ג – פסקו שהאיסור חזר כפי שנהג בימי קדם.

אכן, הרצ"פ פרנק^ד כתב שמאחר שבטלה הגזרה במשך שנים ארוכות – כפסק השו"ע – שוב לא נתחדשה משום שאין אנו גוזרים גזרות חדשות^ה. הרב ישראלי כתב^ו שהתקנה היתה לטובת הציבור ולתועלת הישוב, ובמציאות היום בה הציבור מוחל על נזקיו ותועלת הישוב

אך כמובן מי שהזיק-גזל בפועל צריך לשלם את שהזיקה בהמתו). אכן, רש"י כתב שטעם הגזרה הוא "משום ישוב ארץ ישראל, שמבעיר את השדות"^ז. לכאורה, תהיה נפקא-מינה פשוטה בין הטעם של גזל וישוב הארץ^ח: לטעם רש"י, שעצם הפגיעה בשדה במקום ישוב בארץ ישראל אסורה, האיסור יהיה גם כאשר הבהמה הדקה רועה אך ורק בשדותיו של בעליה (כפי שכתבו בפירוש בעלי התוספות^ט והרא"ש^י), ואילו לטעם הרמב"ם לכאורה באופן כזה שאין בו נזק לזולת, כשהבהמה הדקה שמורה היטב, יהיה מותר לגדל בהמה דקה גם במקום ישוב בארץ ישראל^כ. אכן, יתכן שגם לדעת הרמב"ם אסור לגדל גם ברשותו, שמא תצא הבהמה ותזיק ללא ידיעתו^{כא}.

ד שם עט, ב ד"ה "אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל" (אך גם לדבריו פשוט שמדובר דווקא בשדות ישראל – כהמשך לשונו "וכל שדות ארץ ישראל סתמן דישראל" – וראה עוד המצוטט מרש"י ביטין לקמן הערה ח). וראה רע"ב ותו"ט במשנה שם.

ה רומז: **גזל ישוב** עולה **משיח** (בחלוקה לר"ת העולים יג, אחד, ואוס"ת העולים משה, סוד "עד כי יבא שילה").

ו ב"ק עט, ב ד"ה "אין מגדלין".

ז פ"ז סימן יג.

ח וראה שו"ת הרמ"ע מפאנו סימן פה. בסוגיא בב"ק מובא שעל אף שאסור **לגדל** בהמה גסה בא"י רבן גמליאל התיר לתלמידיו **לשהות** בהמה דקה "ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר אלא קושרה בכרעי המטה" ונחלקו שם רש"י ותוספות האם זו מחלוקת רבן גמליאל ורבנן (והלכה כרבנן) או שמדובר במציאות בה גם רבנן מסכימים עמו. בהמשך שם מובא אודות חסיד אחד שנצרך לרפואתו לחלב רותח ולשם כך קשר עז לכרעי המטה (כי סבר כרבן גמליאל) והדבר נחשב לו כעון (כי עבר על דברי חבריו, רבנן) – אף שהעז היתה שמורה כדבעי – והקשו מכך על דברי הרמ"ע מפאנו, אלא שהוא עצמו בהגהתו לשו"ת שלו תרץ שהטענה על החסיד היתה משום שהיה אדם חשוב והיה ראוי לו להחמיר שמא ילמדו ממנו על אף שאין איסור בדבר (וכ"כ בבן יהוידע על אתר). וכן יש לומר שרבי חנינא בן דוסא (החסיד הגדול, שכל העולם ניזון בזכותו) – שהיו ברשותו עזים של בעל אבידה (תענית כה, א) – סמך על שמירתן הנסית וידע שאינן מזיקות (וראה בפירוש תאוה לעינים), ואף הוכיח זאת במופת בו הביאו העזים דובים אצבים (רש"י שם) בקרניהן, עיי"ש. וכמה רמזים בדעת המתירים כאן בהמה דקה שמורה היטב: **רבן גמליאל** עולה 366 – ו"פ (כנגד ו צירופי) **אין** – **עז** במספר קדמי (**שמחה**) ועוד **דב** במספר קדמי (**אהבה**). **חסיד אחד** ועוד **רבי חנינא בן דוסא** עולים ט"פ **אין** – "שלם וחצי" ביחס לרבן גמליאל – ושלשתם יחד עולים י"ה פעמים **אין**.

ט טור (הובא בסמ"ע חו"מ תט סק"א).

י חו"מ תט, א. ובשו"ת דבר יהושע ח"ה חו"מ סימן ז דן האם טעם השו"ע הוא דווקא כטעם הרמב"ם (משום גזל, כי אם הטעם היה משום ישוב א"י הוא היה נכון גם לשדות גוים בא"י, וכדברי הכפתור ופרח י) או אף כטעם רש"י (משום ישוב א"י, כי ישוב א"י הוא "לגרש העכו"ם ולישב ישראל בה" – רש"י גיטין ח, ב ד"ה "משום ישוב א"י" – ואז ודאי אינו נוהג בשדות גוים בא"י ואדרכא, וכדלקמן).

יא הלכה ברורה על ב"ק כאן.

יב יביע אומר ח"ג חו"מ ז.

יג שבט הלוי ח"ד סרכ"ז.

יד בהגהותיו לטור על אתר.

טו ובשו"ת יביע אומר שם האריך בראיותיו כנגד עצם הסברא שבכגון דא חידוש הדין נחשב גזרה חדשה, ובדבר יהושע הנ"ל הביא כמה טעמים מדוע אין לומר שהגזרה בטלה, אך בהגהותיו לשו"ת יביע אומר הנ"ל (נדפס בפסקי דבר יהושע עמ' פ) הטעים שעל אף שראוי היה לקיים גזרה זו כיום הרי כאשר רוב הציבור אינו שומע לבית דין אין היחידים שמצייתים לו צריכים להזהר בשביל תקנת אחרים שאינם מציייתים לו, ובכלל שתקנות כגון דא אינן מוטלות על כל יחיד אלא על הצבור באמצעות בית הדין (ומדבריו עולה שביט דין אינו מקפיד משום שרוב הציבור לא מקשיב לו) – "עברה גורת עברה", כאשר אי-ציות הציבור לבית דין מוציא ממנו את המוטביציה שלו לפעול כראוי, מבחינת "לך רד [מגדולתך לגזר] כי שחת עמך [אינו מתעניין בגזרותיך]", ולאידך העובדה שביט דין אינו מורכב מצדיקים גיבורי כח הפועלים כדבעי היא הגורמת לאי-הציות, מעגל קסם שכדי לשבור אותו, "לא קסם בישראל", נדרש הפתרון היחיד – משיח בן דוד...).

טז עמוד הימיני סכ"ג.

למעליותא^{כג} (כג), ואף על פי כן יש להזהר שלא לקנות את מדת העזות בפנימיות הנפש משום שהיא קרובה להתדרדר לעזות שלילית^{כד}. הכבש – בהמה דקה רכה וכנועה מהעז – מבטא בנפש תאות היתר^{כה}, תאות תענוגים גשמיים (בהיתה, שהרי מדובר בבהמה טהורה). האיסור לגדל בהמה דקה בארץ ישראל הוא בשל נזקי האכילה שלה ולא בשל מדותיה הרעות (נזקי שן, ולא נזקי קרן), היינו שהעיקר הוא תאות ההיתר של הכבש ולא העזות השלילית של העז^{כו} (ורמז: **כבש** עולה ב"פ **בהמה דקה**).

כדי לזכות למדרגת הפנימית של ארץ ישראל – מוחין דאבא – יש להשמר לא רק מתאות איסור אלא גם מתאות היתר (וגם מעזות שלילית, הלעומת-זה של "החכמה תעז לחכם"^{כז}). מוחין דאבא היינו בחינת "קדש מלה בגרמיה"^{כח}, וכדי לזכות להגיע אליהם צריך לקיים "קדש עצמך במותר לך"^{כט}. החסידות בכלל היא בבחינת "תורת ארץ ישראל"^ל והדרכתה^{לא} לזהירות מטיפוח תאוות היתר סתמיות היא מתוך מגמה לקיים גם בגלות "מאך דא ארץ ישראל"^{לב} ("עשה פה ארץ ישראל") – דבר המתבטא בכך שגם במקום ישוב קבוע של רוב ישראל בחו"ל נוהג האיסור^{לג}.

היא דווקא בגידול בהמה דקה התקנה לא חלה כל עיקר. הרב ולדנברג^{לד} הוסיף כסניף להיתר את דעת הרמ"ע מפאנו^{לה} שכאשר שומרים את הבהמות שלא תרעינה בשדות זרים אין איסור מלכתחילה, ובפרט בישובים חדשים שנסודו על דעת שיתקיימו בגידול בהמה דקה משום שהתושבים מחלו זה לזה (והבהמות רועות רק בשטחים השייכים לישוב).

עזות ותאוות היתר

בפנימיות, מוסבר בחסידות^{לו} שבהמה טהורה היינו נפש בהמית של ישראל, כאשר סוגי הבהמות השונים מבטאים סוגים שונים של נפש בהמית. בהמה דקה היא עז או כבש^{לז}, המבטאים שני גוונים של נפש בהמית: העז, כשמה, היא בעלת עזות פנים וחוצפה – עזות יכולה להיות גם עזות דקדושה, הנצרכת מאד בעבודת ה' (ובפרט בעקבתא דמשיחא, כאשר יש לקיים "חוצפא יסגא"^{לא} גם

החסידות בכלל

היא בבחינת "תורת ארץ ישראל" והדרכתה לזהירות מטיפוח תאוות היתר סתמיות היא מתוך מגמה לקיים גם בגלות "מאך דא ארץ ישראל"

כב שיעור כ"ה תשרי תשע"ד פ"ב.

כג אבות פ"ה מ"כ. וראה רמ"ח אותיות, כח.

כד ראה ב"י על טור או"ח א, ד"ה "ומ"ש בעבודת הבורא" וד"ה "ומ"ש על כן הזהיר".

כה ורמז: **בהמה דקה עזות פנים** (עז) **תאות היתר** (כבש) עולה 2236 – הוי' פעמים **אלהים**, פעמיים (בקר וערב) "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (דברים ו, ד).

כו העז מתאפיינת גם בעלזות – "בן עשר שנה קופץ כגדי" (קהלת רבה א, ג) – שהיא חלק מהאווירה של תאוות היתר.

כז קהלת ז, יט.

כח זהר ח"ג צד, ב.

כט יבמות כ, א.

ל **מבחר שיעורי התבוננות** ח"ח עמ' 175.

לא ראה לדוגמא לוח "היום יום" כ"ה אד"ר.

לב מאמר אדמו"ר הצמח צדק, ראה אג"ק מוהרי"צ ח"א אגרת עדר, ומובא בכמה מכתבי הרבי.

לג כנ"ל וראה בדברי הגר"א על השו"ע כאן.

יז ציץ אליעזר ח"ג ס"ג וח"ז סכ"ד.

יח כנ"ל הערה ח.

יט ראה ד"ה "שופטים ושוטרים" תער"ג (המשך תער"ב פק"פ).

כ בפסחים נז, א המלך סובר שיש עדיפות לעז והמלכה סוברת שיש עדיפות לכבש – ללמד שיש בין עז לכבש יחס של זכר ונקבה. דמות הנוקבא של הכבש היא רחל (אחד משמות הכבשה) ואילו גדי (כינוי העז בגמרא שם) הוא שם של זכר – "למטה יוסף למטה מנשה גדי בן סוסי" (במדבר יג, יא). גדי הוא דווקא נשיא מנשה, בו נאמר "למטה יוסף", משא"כ במטה אפרים, ומבואר באר"י (ע"ח של"ב פ"ט ועוד) שאפרים הוא סוד עטרת היסוד (המלכות הנוקבא שביסוד, סוד "אשתך כגפן פריה") ואילו מנשה הוא עצם הדכורא שביסוד. לכן יוסף מזדהה בעיקר עם מנשה ורוצה להקדימו ואילו יעקב מקדים את אפרים באהבתו לרחל (האומרת "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשעם"). והנה, **רחל** עולה יד פעמים גדי.

כא סוטה פ"ט מט"ו.

גידול בהמה דקה

הוא גם הכח
להוציא את הארץ
מידי ה'גוישקייט',
הקליפות
הטמאות
שהשתלטו עליה,
ולהכניסה לרשות
ה'אידישקייט',
קדושת ישראל

בין הקדושה לקליפות הטמאות לגמרי^ל. תאות היתר ("כח המתאוה") היא המאפיין העיקרי, ה'נקי', של הנפש הבהמית של ישראל^{לח}, העומדת כממוצע בין הנפש האלקית של ישראל, שמצד הקדושה, לנפשות אומות העולם, שמצד שלש קליפות הטמאות לגמרי. ממילא, כשם שהממוצע של תאוות היתר – גידול בהמה דקה – יכול להוציא חלילה מידי הקדושה (לקלקל את הזרעים ולהפוך ארץ מיושבת וזרועה לשוממה) כך הוא גם הכח להוציא את הארץ מידי ה'גוישקייט', הקליפות הטמאות שהשתלטו עליה, ולהכניסה לרשות ה'אידישקייט', קדושת ישראל^{לט}. בכח הבהמה הדקה להוציא את הניצוצות מידי הגוי ולהפוך את המקום לארץ ישראל. רעית הבהמה הדקה (כבש, שהוא עיקר תאוות ההיתר, כנ"ל) היא-היא הכח לכבוש את מדבריות ארץ ישראל ולהפוך אותם בסופו של דבר למקום ישוב קדוש לגמרי (שראו להרחיק מגבולו טיפוח תאוות היתר).

זהו הסבר פנימי לכך שהאבות

היו רועי צאן – הם רצו לכבוש בכך את הארץ שהיתה אז בידי הכנענים ולהכשיר אותה להיות מקום ישוב עתידי לעם ישראל (ההסבר השגור

לו ע"ח שמ"ט פ"ב.
לח תניא פ"ח.

לט כח קליפת נגה כממוצע מחבר, המעביר מצד לצד, הוא בסוד הירדן (שער מאמרי רשב"י רג, ב) – שנטול מזה ונותן לזה (ראה בבא מציעא כב, א). מכאן טעם לשבח שבני ראובן וגד, בהיותם אנשי מרעה, בחרו לשבת בעבר הירדן – ולהפוך את השטח ה'ממוצע' הזה לקדוש בקדושת ארץ ישראל – דווקא לכן הם גם התאימו להיות חלוצים בפעולת הכיבוש של עיקר ישוב ארץ ישראל, ודוק.

כיבוש הארץ ברעית צאן

ההקשר העיקרי בו עולה הסוגיא של רעית בהמה דקה היום הוא כיבוש הארץ. יש מי שאומר^{לד} שכיבוש הארץ הוא עוד נימוק שמכריע לדעת המתירים. אכן, אנחנו רוצים לומר שכיבוש הארץ הוא סבה שגידול בהמה דקה יהיה מותר – ואף מצוה – לכתחילה:

ראשית, בשטחים המאוכלסים על ידי אינם-יהודים נשאר לכתחילה היתרו של השלחן ערוך, כי בהם בפועל ארץ ישראל היום אינה בבעלותנו ומיושבת על ידינו^{לה}. יתר על כן, מעיקר הדין התקנה היא על מקום ישוב בארץ ישראל, ולא על מדברות של ארץ ישראל, ומקום שאינו מאוכלס על ידי ישראל, אלא על ידי אויביהם, הוא בגדר מדבר-שממה^{לו} ולא בגדר ישוב. במצב כזה, אין כל איסור לרעות בהמה דקה באותו אזור, ואדרבא, יש בכך מצוה של כיבוש הארץ והחזקתה. אם טעם הגזירה הוא מצד חשש גזל – הרי החשש הוא ביחס לשדות ישראל דווקא, ובוודאי לא ביחס לשדות

הגזולים ביד אויבינו. ואם הטעם הוא מצד ישוב ארץ ישראל – במקומות אלו גידול בהמה דקה הוא גופא ישוב הארץ, כיבושה והחזקתה.

ובכך יתווסף טוב-טעם לפי ההסבר הפנימי לתקנה זו: בנפש בהמה דקה היא (בעיקר) תאות היתר, השייכת לקליפת נגה, שהיא הממוצע

לד שו"ת דבר חברון ח"ג סי' שנו". פניני הלכה ח"ד עמ' 263.

לה בפרט לפי ההסבר שהיתר השו"ע הוא לפי שני הנימוקים – גזל וישוב הארץ – כנ"ל הערה י.

לו וראה ויקרא כו, לב (וברש"י).

אותה מחדש למקום זריעה^מ וישוב. נסכם: רעית הצאן היא הקדמה לזריעה. כאשר השטח מיושב וזרוע לא צריך לרעות בו צאן, ויש בכך איסור, כדי לא להפסיד את הזריעה – אבל כאשר אין עדיין זריעה, כאשר השטח איננו שלנו, צריכים קודם כל לרעות צאן. המרעה הופך את המקום למקודש – "שכן ארץ [על ידי] זריעה אמונה"^מ. נברך שכל החברה שרועים צאן יהיו בריאים וחזקים, שיצליחו בשליחות הקדש שלהם בכיבוש ארץ ישראל וישוב ארץ ישראל.

מג כדי לעבור מרעה לזריעה נדרש רק להוסיף את האות ז, שנדרשת בחז"ל כמלה 'זה' (ראה נדה לא, ב) – זריעה, על ידי הרעה מזהים למי הארץ ומי ראוי לזרוע בה. וכן ז לשון זכיה (הזדככות, שנעשית על ידי ההתבודדות של רעית הצאן) – על ידי הרעה זוכים בארץ. רעית צאן הופכת את הארץ למקום הראוי לזריעה דקדושה – "אור זרע לצדיק" (תהלים צז, יא). שער רע – השער של רעה, שמופיע גם בשאר המלים המסומנות בפנים, קרקע, ארעא וזריעה – הוא בסוד "הרע [דנגה, של הרעה] כסא לטוב [זריעה בקדושת הבעלות על ארץ ישראל]" (כש"ט קה"ת) סעיפים כו ו,ע, ובכ"מ). מד תהלים לז, ג.

בחסידות^מ הוא שהאבות עסקו ברעית צאן כדי להתבודד מהעולם הזה ולעסוק בעבודת ה', מעין "סוד מרע" מטודות ובלבולי העולם כאשר איננו מקום ישוב דקדושה, אך ההסבר כאן מתיישב יותר עם הפשט שיש שבח ומעלה בהצלחת האבות ובהיותם אנשי-חיל גם בגדרי העולם הזה, ורעיית הצאן היא גם בגדר "עשה טוב" הפועל שינוי והטבה בעולם גופא). זהו גם טעם פנימי להיותו של הבל רועה צאן – הראשון בעולם – ולא עובד אדמה כאחיו קין (שאוילי הקפיד עליו משום שהבהמות הדקות שלו רעו בשדותיו – אך מן הסתם הבל שמר על צאנו היטב והסתמך על היתרו של הרמ"ע מפאנו...). לאחר קללת "ארורה האדמה"^מ לא רצה הבל לעסוק בעבודת האדמה^מ, אך הוא ידע שעל ידי הרעה הוא מתקן את הקרקע-הארץ (ארעא) שנתקלה ומכשיר

מ מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א עמ' קצב ובריווי מקומות. מא בראשית ג, יז. מב פירש"י שם ד, ב.

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ חז"ל תקנו שלא לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, והטעמים הם חשש גזל ודאגה לישוב הארץ.
- ◆ כדי לזכות למדרגת ארץ ישראל – מוחין דאבא – יש להשמר מטיפוח תאוות היתר (כבש) ועזות (עז).
- ◆ הדרכת החסידות לזהירות מתאוות היתר היא במגמת 'מאך דא ארץ ישראל' בכל מקום.
- ◆ גידול בהמה דקה לשם כיבוש הארץ מיד האויבים הוא מותר ומצוה לכתחילה: (א) בשטחים שאינם בידינו בטלה התקנה בזמן הזה (שו"ע). (ב) שטחים שאינם מיושבים על ידי יהודים הם בגדר מדבר שמוותר לגדל בו בהמה דקה. (ג) כיבוש השטחים על ידי מרעה הוא גופא הדרך לישוב הארץ.
- ◆ תאוות היתר הן ממוצע בין הקדושה לקליפה – בכוחן לכבוש ולהוציא ניצוצות מהקליפה לקדושה.
- ◆ רעית צאן מעלה את הקרקע ומכשירה אותה לזריעה בקדושה.
- ◆ האבות רעו צאן לא רק כדי להתבודד מהעולם אלא כדי לכבוש את הארץ לבניהם.
- ◆ הבל רעה צאן כדי לתקן את "ארורה האדמה" ולהכשירה לתיקון.
- ◆ מרעה צאן כובש את הארץ מהאויב והופך אותה למקודשת – "שכן ארץ זריעה אמונה".

שיעור

כתר שם טוב צח

"יסדר שבחו של מקום ואחר כך יתפלל"

קיצור מהלך השיעור

במסגרת לימוד הספר כתר שם טוב נלמדה תורה נוספת על **תפלה**, המבוססת על דרשה פנימית של פתיחת פרשת ויגש. היא עוסקת במחלוקת חכמים **מה קודם למה** – שאלת הצרכים הנובעת **מצערו של האדם** או סידור **שבחו של מקום**. הבעל שם טוב מסביר שמדובר בשני מצבים המכוונים **למגמה אחת – מציאת ה' בכל מקום**. ישנה תפלה השייכת ל**בעלי-מוחין**, המסוגלים להתבונן במציאות ה' בכל מקום, ומקדימים לתפלתם התבוננות חב"דית, וישנה תפלה הנובעת למי שנמצא במצב של **קטנות מוחין**, שאינו מסוגל להתבונן, ותפלתו נובעת מתוך אמונה פשוטה, ורק בעקבותיה הוא יכול גם להסדיר את תמונת העולם שלו ולפנוש את ה' באופן גלוי גם בתוך צערו.

אך הפעם בסדר התפלה ובעבודה הפנימית שלה: ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני, בקבלה¹ ובחסידות² דרשו את הפסוק "ויגש אליו יהודה", המתאר את פנית יהודה למשנה למלך מצרים – יוסף הצדיק, שיהודה לא ידע אז את זהותו – בהקשר של תפלה לפני ה'. בעיקר הסבירו כי הגשת יהודה ליוסף היא בסוד סמיכת

סדר בתפלה

למדנו את תורה צו בכתר שם טוב³, התורה הידועה של הבעל שם טוב על "תפלה לעני כי יעטף ולפני הוי' ישפך שיחו"², שתפלת העני היא שיזכה לשפוך שיחו לפני ה' בכל עת שיחפוץ בכך. אחריה באה תורה נוספת העוסקת בתפלה,

נרשם (מהזכרון) ע"י אית'אל גלעד. לא מוגה. ליל שבת ויצא תשפ"ד – כפ"ח.
א כש"ט (קה"ת) צז – נלמד בח"א של השיעור ונדפס בגליון וישראל.
ב תהלים קב, א.

ג עיין בזהר ח"א רה, ב.
ד בכ"ד בדא"ח (ראה הנסמן שיחת ויגש תשנ"ב הערה 71) וראה נעם אלימלך, אורח לחיים ורבי ייבי עה"ת ר"פ ויגש.

במסכת עבודה זרה^א יש דעת יחיד, דעת רבי אליעזר, שהסדר הוא הפוך – קודם על האדם לבקש את צרכיו ואחר כך לסדר את שבחו של מקום.

וביאר הבעל שם טוב דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי.

יש מי שמסביר ש"מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי", ואנחנו נוהגים כשניהם, משום שסדר התפלה שלנו הוא שבח בשלש ברכות ראשונות, שאלת צרכים בברכות האמצעיות ותודה בשלש הברכות האחרונות – "אמר רב יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות ולא בשלש אחרונות אלא באמצעיות דאמר רבי חנינא ראשונות דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו אמצעיות דומה לעבד שמבקש פרס מרבו אחרונות דומה לעבד שקבל פרס מרבו ונפטר והולך לו"^ב. השבח שקודם לשאלת הצרכים הוא בגדר "יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל" ואילו התודה שבסוף התפלה – שגם היא סוג של שבח^ג – היא בסדר ההפוך, שמקדים את שאלת הצרכים לשבח. גם הבעל שם טוב מסביר "דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי", אבל בהסבר יותר עמוק.

תכלית ההתבוננות – ה' בתוך הצרה

דכתב הרמב"ם כי כח הפועל במפעל ובריאת העולם כהדין קמצא דלבושיה מניה וביה, "קמצא" הוא תולעת^א או סוג של חגב^ב שלבושו – השריון שלו – מתהווה ממנו עצמו, ולכן "כהדין קמצא דלבושיה מיניה

גאולה (השייכת ליסוד, יוסף) לתפלה (השייכת למלכות, יהודה). בתורה זו הבעל שם טוב מסמין על הפסוק הזה עוד ענין עיקרי בעבודת התפלה בדרך החסידות: הגילוי של המתפלל שה' יתברך שוכן עמו ובתוכו ונמצא גם בתוך הצרה עליה הוא מתפלל – "בי אדני". אכן, כפי שיתבאר, גם עבודה זו, שהבעל שם טוב מסמין על מאמר חז"ל המדריך את עבודת התפלה, שייכת ליחוד יסוד ומלכות – סמיכת גאולה לתפלה המתוארת בפסוק.

דאיתא בברכות לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל^ה, מלה עיקרית כאן היא "יסדר". כל ספר התפלות שלנו נקרא סידור ויש משמעות לסדר התפלה. כמו שמוסבר אצלנו, המושג סדר – במובן של קדימה ואיחור^ו – שייך לספירת היסוד. אם כן, "יסדר... ואחר כך יתפלל"

היינו יחוד יסוד (סדר) ומלכות (תפלה), כנ"ל. בעצם, "יסדר אדם שבחו של מקום" הקודם לתפלה היינו עבודת ההתבוננות החב"דית. ב"יסדר שבחו" אין הכוונה רק לאמירה בפה של השבחים הכתובים בסידור, אלא לכך שהאדם מסדר את שבחו של מקום במחשבתו – מתבונן בגדלות ה' כדי להתכונן כראוי לתפלה.

שבח ותפלה או תפלה ושבח

ובמסכת עבודה זרה איכא דסבירא ליה

איפכא.

ה ברכות לב, ב (ושם "שבחו של הקב"ה"); ע"ז ז, ב. ו ראה סוד ה' לראיון ש"ח פ"ו.

ז כללי החינוך וההדרכה תנאי ששי (פט"ו).

ח ע"ז ז, ביח, א.

ט ברכות לד, א.

י ראה תוספות הרא"ש ברכות שם ד"ה "לא ישאל": תוספת רבי אלחנן ע"ז שם ד"ה "אם בא לומר". בן יהודע ברכות לא, א ד"ה "המתכוין" וחיגה יב, ב ד"ה "חשות ביום" ובניהו ברכות כט, א ד"ה "אי הכי".

יא ראה חדא"ג מהר"ל על ברכות נד, ב ובגור אריה על במדבר כא, לה.

יב מתנות כהונה על בראשית רבה כא, ה. וראה במדבר יג, לג; ספר הערוך ערך 'קמץ'. ועוד.

כאשר טוב זה אתה וכאשר לא טוב זה גם אתה, ואם זה אתה זה טוב!

מחזיק את המרובה [נוכחות ה' האיין-סופית]^{כב} (949), והרי הוא כהן איש חסד שמדתו **אהבת ישראל** (949) מתוך תחושת האיין-סופיות הטמונה בכל נשמה^{כג} (ולעומת זה, סבת החורבן היא שנאת ישראל שהתגלתה במעשה קמצא ובר קמצא^{כד} הנובעת מהסברא שיש משהו ברחוץ מקמצא – הסברא שהצמצום כפשוטו ולבושיה לא מיניה וביה, וד"ל).
ובכל מיני צער בגשמי וברוחני שם יש ניצוץ קדוש ממנו יתברך אלא שהוא בתוך כמה לבושים. וזהו ענין ז' הנערות הראויות לתת לה מבית המלך.

"שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך"^{כה} היינו הניצוצות מכל שבע מדות הלב שנפלו למקומות הנמוכים^{כו} – ניצוצות הנמצאים בכל סוגי המצבים וההנהגות בעולם, גם במיני צער שונים שמזדמנים לאדם ("כל מיני צער בגשמי וברוחני"). השרשים **נער** ו**צער** קרובים, כאשר בשניהם יש את שער **ער** – צריך להתעורר ולשים לב לניצוץ שיש בתוך המצב ("אני ישנה ולבי ער"^{כז}) וככה אפשר לצאת מהצער:

וכאשר יתן לב להבין שגם כאן הוא ית' אתו עמו, אז הוסר ונתגלה הלבוש ונתבטל הצער כו'. כשהאדם מגלה ש"עמו אנכי בצרה"^{כח} מתבטל הצער – אם ה' אתי, וה' הוא טוב בעצם, אזי הכל טוב. כך בשיר הדודל'ה אומר רבי לוי יצחק מברדיטשוב לה' יתברך – כאשר טוב זה אתה וכאשר לא טוב זה גם אתה, ואם זה אתה זה טוב!

וזהו שאמרו יסדר שבחו, שזהו שבחו שמלא

וביה"^כ הוא דימוי להתלבשות ה' בעולם. **קמצא** בגימטריא **רלא**, סוד **רלא** שערים של עולם המלבוש שלפני הצמצום הראשון^כ, מדרגת "קדמון" בה ה' שיער בעצמו בכח כל מה

שעתיד להיות בפועל^{כט}, כאשר משם מתהווה הכל לאחר הצמצום הראשון "כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה". וכן, **קמצא** היינו "**קמץ א**" (ראשית לימוד כל ילד יהודי^ל) – האות **א** היא ראשית התלבשות ה' בתוך העולם, כאשר היא ממשיכה ומתלבשת עם האור שבה בשאר אותיות האלף-בית (המצטרפות ב**רלא** שערים, **רלא** זוגות אותיות, כנ"ל), כמו שהבעל שם טוב מרבה להסביר^ל. **קמץ** הוא הניקוד של ספירת הכתר^ל, הרומז גם לשלשת האורות (שלשה רישין) של הכתר (**כתרא** עולה ג"פ **אור**) – קדמון, מצוחצח, צח^ל (על פי מאמר הזהר "כתר עליון אף על גב דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא קדם עילת כל העילות"^ל). הכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים – הוא הלבוש "מיניה וביה" בו מתלבש אור המאציל, אור אין סוף שלפני הצמצום, ובאמצעותו הוא מאיר בכל העולמות בלבוש בתוך לבוש (כל הספירות שעל גבי הכתר), עד למקומות הנמוכים ביותר. תחושת נוכחות ה' בכל, גם בתוך תכלית הצמצום, היא בסוד "**וקמץ הכהן**"^{כא}, שקומצו הוא בגדר "**מועט**

יג. בראשית רבה הנסמן לעיל.

יד. ספר יצירה פ"ב מ"ד.

טו. ראה מקדש מלך על זהר ח"א טו, א; עמק המלך תחלת ש"א. ובכ"מ בדא"ח.

טז. היינו שהמבואר בפנים – שהצמצום אינו כפשוטו וה' נמצא בכל מקום – הוא ראשית לימוד כל ילד יהודי! וכן הוא תכלית הכל, כנודע ש'קמץ אלף – א' (עם חישוב נקודת הקמץ) עולה משיח.

יז. ראה שיעור כ"פ כי תצא ט' אלול תשפ"ג בו נלמדו אותיות פוקס'שנה בכש"ט (נדפס בגיליון שבת בראשית תשפ"ד).

יח. תקו"ז תקון ע (קכט, א"ב).

יט. פרדס רמונים שי"א פ"ז.

כ. תקו"ז תקון ע (קלה, ב). וראה שם תקון סט (קטו, ב).

כא. ויקרא ה, יב; במדבר ה, כו.

כב. ראה ויקרא רבה י, ט.

כג. וראה תניא פל"ב.

כד. גיטין נה, ב.

כה. אסתר ב, ט.

כו. ראה גם כש"ט (קה"ת) רז"ב.

כז. שה"ש ה, ב.

כח. תהלים צא, טו.

כל הארץ כבודו,

הבעל שם טוב מסביר ש"יסדר שבחו" איננו שבחים כלליים, התבוננות בגדולת ה' 'למעלה', אלא השבחה ש"מלא כל הארץ כבודו"^{כט}, גם ובעיקר בתוך מקומו של האדם והצער שמתוכו הוא מתפלל (ורמזים: **צער** עולה **שכם**, ר"ת **שם כבוד מלכותו**"), סוד גילוי כבוד ה' במקום הצער, וצער במילוי – **צדי עין ריש** – עולה ד"פ **מקום, מקום** ברצוא ושוב, סוד "שוב למקום"^{לא}).

אדמו"ר האמצעי אומר^{לב} שהאדם צריך להתבונן כל יום לפני התפלה בכל סדר ההשתלשלות – "יסדר שבחו של מקום" באופן הכי מלא וכולל. אכן, צריך לדעת שהתכלית של ההתבוננות הזו היא לגלות איך דרך כל סדר ההשתלשלות מופיע ה' במקומי שלי – אם כואבת לי האצבע הקטנה ה' נמצא שם. אם אדם התבונן בכל סדר ההשתלשלות, ממדרגת "יחיד" שלפני הצמצום עד מלכות דעשיה, אך איננו מרגיש את נוכחות ה' בכאב הקטן שלו – כל ההתבוננות לא שווה כלום ('גארנישט־ווערט')!

אמונה, התבוננות ותפלה

מה פועלת ההתבוננות שה' נמצא גם בתוך

הצרה?

ובכל צרתם לו צר אז לא צער, הפסוק אומר "בכל צרתם לו צר"^{לג} – כתיב "לא צר" וקרי "לו צר". בדרך כלל כתוב^{לד} שישנם שני הסברים הפוכים לכתוב ולקרי: הסבר אחד הוא שבגלוי "לו צר", משום שהשכינה מתלבשת בתוך הצרה, אך בעומק יותר "לא צר" לה' יתברך משום שמצדו "כולא קמיה כלא ממש חשיבי"^{לה}. הסבר שני הוא שבחיצוניות יותר, ב"בתי בראי", "לא צר" לה' – שם "הוד והדר לפניו עז וחדוה במקומו"^{לו} ללא כל שינוי בשל הצרות שבעולם – אבל ב"בתי גואי", בעצמותו יתברך, "לו צר", "במסתרים תבכה נפשי"^{לז} מפני צרות ישראל^{לח} (ובאמת שני ההסברים משתלבים יחד – בפנימיות ובעצמות "לו צר", בגילוי של קוב"ה, הסובב כל עלמין, "לא צר", ומצד השכינה המתלבשת בעולם, ממלא כל עלמין, שוב "לו צר", וד"ל). אכן, כאן יש לבעל שם טוב הסבר אחר – הגילוי ש"לו צר", שה' נמצא עמנו בצרה ומדגיש אותנו, גורם לכך ש"לא צר", שוב אין צרה, משום שאם ה' הטוב כאן הכל טוב, כנ"ל. ויתפלל, כי ממילא יתבטל הצרה אחר שיודע לסדר שבחו בענין זה.

התפלה הזו היא תפלה בדרך ממילא – "שגורה תפתי בפי"^{לט} – משום שכאשר האדם יודע להתבונן ולסדר את שבחו של מקום כך שהוא מגלה את נוכחות ה' אתו־עמו שוב אין צער והתפלה להסרת הצער קולחת ופועלת מיד. ומר סבירא ליה יתפלל תחלה, והוא על ידי שמאמין שהשי"ת שם הוא גם כן, ואז יוכל לסדר שבחו.

לג ישעיה סג, ט.

לד וממנה יושע מאמר "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע" הערה לב. וראה אשא עיני מאמר "חקירה, קבלה, חסידות" פ"ד. ועוד.

לה תניא שער היחוד והאמונה פ"ו.

לו דהי"א טז, כז.

לז ירמיה יג, יז.

לח ראה חגיגה ה, ב.

לט ברכות פ"ה מ"ה (לד, ב).

כט ישעיה ו, ג.

ל יומא פ"ג מ"ח (ועוד). פסחים נו, א. מגלה עמוקות וישב (ובכ"מ). קהלת יעקב ערך אמורי. ובכ"ד.

לא ספר יצירה פ"א מ"ח.

לב ראה ד"ה "ענין התפלה וההתבוננות" – נדפס עם ביאורים בהוצאת גל עיני.

את נוכחותו בכל. הקדמת התפלה באה מתוך האמונה ש"אכן אתה אל מסתתר" – מסתתר במציאות הצעה, אך לא נגלה לעינינו – ואזי "אלהי ישראל מושיע" מא.

מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי – אפשר להתחיל מהתבוננות, ומתוכה להגיע לתפלה שפועלת בדרך ממילא, ואפשר להתחיל מאמונה, עם התפלה היוצאת מהלב הנלווית אליה, ומתוך כך להגיע להתבוננות ולהכרה – אך בין כך ובין כך תכלית העבודה היא גילוי נוכחות ה' בכל מקום ובכל מצב וממילא בטול כל צער.

במקור הדברים בתולדות יעקב יוסף מסתיימים הדברים בקישור לתחלתם – הסבר לפסוק "ויגש אליו יהודה": יהודה המתפלל ניגש ב"הודאה ושבח לו יתברך" ואומר "בי אדני", ה' נמצא בתוכי ובתוך צערי ("כי כל צער הוא בתוך שם זה", שם אדני, שם המלכות-השכינה שבתוך הצער), "וכאשר יגש אליו הודאה ושבח הו"ל נתבטל הצער, ודברי פי חכם חן".

מא ישעיה מה, טו.

"יסדר שבחו ואחר כך יתפלל" מתאר תפלה חב"דית, של בעל-מוחין שמסוגל להתבונן ולראות את ה' נמצא בעולם, אך לא תמיד זהו מצבו של המתפלל (ולכן אומר רבי אליעזר בגמרא שם שהנהגה של סידור השבח לפני התפלה, שנלמדת ממשה רבינו, שייכת דווקא למשה רבינו ש"רב גובריה" – הוא בעל-מוחין שיכול לנהוג בדרך זו, אך היא לא מתאימה לכל יהודי פשוט). יש מי שאין לו מוחין כרגע – אין לו בהירות לראות-להבין את נוכחות ה' אתו-עמו והוא רק מאמין בה. אכן, האמונה היא רק בגדר מקיף בנפש, עד שיתכן ש"גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא"^מ – הגנב מאמין בה', ומתפלל אליו, אך איננו מפנים את האמונה הזו כך שתגרום לו להתנהג בהתאם. כך, יש מי שמאמין שה' אתו – אבל איננו רואה ומרגיש זאת בפנימיות, וממילא הוא מצטער. עברו ההדרכה היא הפוכה – שיתפלל לה', מתוך האמונה שלו, ואז יזכה ליותר ישוב הדעת וגדלות מוחין ויוכל לסדר את שבחו של ה' ולראות

מ ברכות סג, ב (ע"פ גירסת העין יעקב).

הַלּוּמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדָרֵךְ

- ◆ "לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל" – היינו סידור שבחי המקום (לא רק בפה אלא) במחשבה, התבוננות חב"דית לפני התפלה.
- ◆ ראשית החינוך של ילד יהודי היא "קמץ א – אָ" – הכרה שהצמצום לא כפשוטו וה' נמצא בכל, "כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה" (ומחשבות של "בר קמצא" – שיש משהו לבר מה' – גורמות לחורבן).
- ◆ בכל צער יש להרגיש את נוכחות ה' הטוב – וממילא הכל טוב.
- ◆ אם אחרי ההתבוננות בכל סדר השתלשלות לא מרגישים שה' עמי בצערי – ההתבוננות לא שוה כלום.
- ◆ כאשר מרגישים ש"בכל צרתם לו צר" אז "לא צער" – הצער מתבטל ממילא.
- ◆ אחרי סידור שבחו של ה' והכרה שהוא נמצא גם בצער – התפלה קולחת בדרך ממילא.
- ◆ כשאין לאדם גדלות מוחין להתבונן עליו להתפלל מתוך אמונה בלבד.
- ◆ לעתים מגיעים מהתבוננות והכרה לתפלה ולעתים מגיעים מתפלה מתוך אמונה להתבוננות והכרה.

מהקטן שבקטנים לגדול שבגדולים

הקב"ה מניח תפילין

תפילין היינו המשכת מוחין בעולם האצילות. הארה מההמשכה באצילות נמשכת גם לעולמות התחתונים – בריאה, יצירה ועשיה, עד לעולם העשיה הגשמי שלנו, עד העולם שאנחנו נמצאים בו. להנחת תפילין, וכיוצא בה לכל מצוה שאתה מקיים, יש השפעה על כל היקום.

מדוע צריך לציין זאת? לכאורה, מספיק לומר שהקב"ה מניח תפילין – ואין למעלה מזה. אכן, כמו שגם למדנו בשיעור התניא של הימים האחרונים^ד, "לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^ה, וצריכים גם התבוננות שתתן לנו "תפיסא" – התבוננות ששייכת ליקום שאנחנו חיים בו.

זו התבוננות נוספת, שקרובה יותר להשגתנו: הנחת התפילין שלי משפיעה על כל הקוסמוס, על כל היקום שאנחנו נמצאים בו – האדם, הקטן שבקטנים, משפיע על היקום כולו, הגדול שבגדולים. יש מחלוקת בין המדענים האם היקום הוא סופי או אינסופי, אבל בוודאי שעבור כל אחד מאתנו היקום הוא גדול מאד ונתפס כאיך סוף. היו צדיקים שההתעוררות שלהם בעבודת ה' התחילה מהמבט על האינסופיות של היקום, כפי שסיפר הרה"ק מרוז'ין שבילדותו אמר לו אביו שיש שמים ושמי-שמים עד אין סוף, והדברים גרמו לו לרעדה של יראת שמים שנמשכת עד היום. כך, כשמתבוננים על השמים

כעת שמענו מחתן בר המצוה את המאמר "איתא במדרש תילים"^א. הנקודה העיקרית במאמר היא שכאשר יהודי מניח תפילין גם הקב"ה מניח תפילין^ב. כלומר, כשהיודי מתחייב במצוות עליו להתבונן בכך שקיום המצוות שלו משפיע על הקב"ה – הפעולה שלי, המוגבל, הקטן שבקטנים, משפיעה על ה' יתברך, שהוא אין סוף, הגדול שבגדולים.

בבר-מצוה אתה הופך מקטן לגדול שמחויב במצוות, והעיקר להבין שגם כשאתה לכאורה קטן שבקטנים הפעולה שלך היא גדולה ומשמעותית ופועלת על הגדול שבגדולים. על התפיסה שמהו שנוראה קטן הוא בעצם גדול מאד מוסבר במאמר הפסוק "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל"^ג – שכאשר ה' משקיף דרך המשקפת של התורה שנתנה "מן השמים" עם ישראל, שבעינים של העולם הזה נראים קטנים, נתפסים כדבר הגדול והעיקרי בעולם.

השפעה על כל היקום

כפי שמוסבר במאמר, "הקדוש ברוך הוא מניח

נרשם (מהזכרון) ע"י אית'אל גלעד. לא מוגה. יום שבת מקץ תשפ"ד – כפ"ח.

א מאמר ד"ה "איתא במדרש תילים" תרנ"ג.

ב ברכות ו, א.

ג דברים כו, טו.

ד תניא פ"ד (שיעור יומי ג' טבת).

ה ע"פ הקדמת תקו"ז י"א ("פתח אליהו").

ו אוצר ישראל (בלום) מדור רבי ישראל מרוז'ין ד.

הזו מזכירה את תיאורית הכאוס, שהדוגמה הכי מפורסמת בה היא משק כנפים של פרפר במקום אחד בעולם שיכול לחולל תוך זמן קצר סערה אדירה במקום אחר בעולם.

גם כשאתה לא מניח תפילין – העולם ממשיך להיות קיים, אבל אין בו גילוי אלקות. גילוי אלקות בעולם הוא תכלית הבריאה, והתכלית הזו תלויה בכל מעשה קטן של יהודי. את כל זה שמעתי כשחזרת כעת את המאמר

– כנראה לכך התכוונת... מזל טוב!

– במיוחד בלילה, כאשר רואים את כל הכוכבים – מרגישים את אפסות האדם ביחס ליקום, "כי אראה שמיך מעשי אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננתה. מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו!". אכן, יש ביקום סימטריה בין החלקיק הכי קטן והמערכות הכי גדולות, וכשאדם מקיים מצוה הוא משפיע על כל היקום – "תמשילהו במעשי ידיך כל שתה תחת רגליו"¹. ההתבוננות

ז תהלים ח, ד"ה.
ח שם פסוק ז.

540 | תמוז תשפ"ב

ניגון

לאט מאוד $\bullet = 42$

5

10

13

17

1 2

אהבת שלום

פרשת ויגש

יחוד שוה

קיצור מהלך השיעור

בעל ה"אהבת שלום" פותח את הפרשה בביאור הרמז של בעל הטורים, ש"ויגש אליו יהודה" היינו יחוד שוה בין יוסף ויהודה – הצדיק ובעל-התשובה, האיש והאשה – כשהוא מחדש שבשיוון הזה ישנם שני ממדים חשובים. הוא מסיים את הפרשה בביאור על ההבדל הפנימי בין גאולת מצרים לגאולה העתידה (על פי סודות השם הקדוש של יציאת מצרים), כאשר מהדברים עולה שהגאולה השלמה תלויה בשלמות של שלום-בית.

יהודה ההופכים לעץ אחד (כמפורש בהפטרה)^ה. יוסף הוא הצדיק ויהודה הוא בעל התשובה המודה ואומר "צדקה ממני"^ו, וממנו דוד המלך המודה "חטאתי להוי"^ז. צריך להיות יחוד הצדיק ובעל התשובה, על ידי משיח בן דוד שבא "לאתבא צדיקא בתיובתא"^ח, להוסיף לצדיק את מעלת בעל התשובה.

ובפנימיות (כמבואר באורך בקבלה וחסידות): יוסף הוא היסוד, "צדיק יסוד עולם"^ט, ויהודה הוא המלכות ("לא יסור שבט מיהודה"), והיחוד

וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדָבָר נָא עֲבָדְךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי וְאַל יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדְּךָ כִּי כְמוֹת כְּפָרְעָה.^א

יחוד יוסף ויהודה

היחוד בין יהודה ויוסף הוא עניין יסודי ועיקרי. על "ויגש אליו יהודה" נדרש (במדרש^ב ובוהר^ג) הפסוק "כי הנה המלכים נועדו"^ד – יהודה מלך ויוסף מלך והם נועדים ומתיחדים, עד ליחוד השלם של משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, מלכות ישראל ומלכות יהודה, עץ יוסף ועץ

ה יחזקאל לו, יט.

ו בראשית לח, כו.

ז שמואל ב, יב, יג.

ח ע"פ זר ח"ג קנג, ב. הובא ונתבאר בלקו"ת שמיני עצרת צב, ב; שה"ש נ, סע"ב. ובכ"מ.

ט משלי י, כה.

י בראשית מט, י.

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי התוועדות ש"פ מקץ תשפ"ד.

א בראשית מד, יח.

ב בראשית רבה צג, א.

ג זר ח"א רנ, א.

ד תהלים מה, ה.

והחב"ד מול החב"ד. יש שותפות אמת הן ברובד המוטבע, הן במורגש והן במושכל. התכלית של "שיום בקומתם" היא כאשר יש "כתר אחד לשניהם" – האיש והאשה שותפים גם ברובד הלא-מודע, בשאיפות המשותפות, בתענוג המשותף ובאמונה המשותפת.

על כל השלבים הללו נאמר "פתחי לי אחתי רעייתי יונתי תמתי"¹ – "אחתי" היינו קשר טבעי, כאח ואחות, בדרגת המוטבע; "רעייתי" היינו קשר לבבי חם, של איש ואשה, בדרגת המורגש; "יונתי" היינו הסתכלות של "עיניך יונים"², כאשר בני הזוג מדברים 'בגובה העינים' על הדברים העמוקים ביותר, גם בתחום המושכל; אבל התכלית היא "תמתי", "תאומתי, כביכול לא אני גדולה ממנה ולא היא גדולה ממני"³, כאשר "כתר אחד לשניהם".

ועדיין, בפשטות, האיש הוא המשפיע והאשה המקבל, הוא משפיע בפועל מ"ד (מים דכורין) לאשה, והיא רק מתעוררת בתוכה בתשוקה של העלאת מ"ן (מים נוקבין). וכאן בא החידוש של האהבת שלום, בעוד דרגה של שויון: שיום היינו שהם מתדמים זה לזה עד שגם האשה היא בחינת איש, משפיע, וגם האיש הוא בחינת אשה, מקבל. כפי שיתבאר.

יחוד אחד ע"י האיש המשכיל

אומר האהבת שלום: ויגש אליו יהודה. איתא בבעל הטורים שסופי תיבות אלו הם שוה... דהנה איתא בלקוטי תורה על זה הפסוק, מלכות ניגש ליסוד, שהוא יוסף. נמצא, שמרומז בכאן יחוד יסוד ומלכות.

והנה מבואר אצלנו כמה פעמים בחינת אחד, היינו אח ד'. פירוש אח הוא לשון חיבור, על דרך מאמרם ז"ל (מועד קטן כו, א) ואלו קרעין שאין מתאחין. דלת רומז לדל ועני. ופירושו שצריך

ביניהם הוא יחוד יסוד ומלכות, קוב"ה ושכינתיה, אותיות ו"ה בשם הוי'. היסוד הוא בחינת הזכר (היסוד מייצג את פרצוף זעיר-אנפין) והמלכות היא האשה-הנוקבא. וממילא יש מכאן לימוד חשוב גם ליחסי איש ואשה.

ובהקשר אקטואלי: המלכות משתקפת במדינה-ממשלה (שכן "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקייעא"⁴), והתיקון הוא כאשר הממשלה בטלה לצדיק-היסוד, מקבלת ממנו ומתייחדת בו (מהשראה מקיפה ועד הדרכה כיצד לפעול למעשה). הפעולה הנדרשת לשם כך היא דווקא מצד המלכות, "ויגש אליו יהודה" – על המלכות להבין שעליה לגשת ולהתעלות אל הצדיק (ללא מסך המבדיל, כמו שיתבאר).

שיום בקומתם

האהבת שלום דורש בכמה וכמה אופנים את יחוד יהודה ויוסף, ונקודה עיקרית בדבריו היא על פי דברי בעל הטורים "ויגש אליו יהודה", סופי תבות שוה". זהו מצב של "שיום בקומתם" המבואר בדברי האר"י על המלכות-האשה הנעשית שוה בקומתה לז"א-האיש. תחילה המלכות נמוכה מן הז"א (ובתחילתה היא ממש "נקודה תחת היסוד"), אך יש תהליך של "עליית המלכות" עד שנעשים שניהם "שיום בקומתם".

בתחילה קומת המלכות כולה עומדת מול הנה"י של האיש. ביחסי זוגיות, זהו מצב בו אין לאשה קשר ישיר עם רמות המורגש והמושכל של האיש. הוא לומד תורה ומתפלל ברגש, ו'הראש שלה' נתון בעיקר בצרכים הקיומיים, המוטבע (נה"י). בשלב השני קומת המלכות מגיעה גם לחג"ת של האיש. ביחסי זוגיות, יש בין האיש והאשה קשר מעשי וגם קשר רגשי טוב, אבל ברובד השכלי אין ביניהם שפה משותפת – האיש עוסק בעיון התורה והאשה לא שותפה בכך. אבל כאשר המלכות עולה עוד אזי הנה"י של האשה מול הנה"י שלו, החג"ת מול החג"ת

יב שה"ש ה, ב. ראה יין משמח ח"ד תורה "אחתי רעייתי יונתי תמתי", וש"נ.

יג שם א, טו.

יד שה"ש רבה ה, ב.

יא ברכות נח, א.

ומקבל. המ"ן של המלכות הם "מים תחתונים" (הבוכים "אנן בעינין למהו קדם מלכא"^{טו}) והמ"ד של היסוד הם "מים עליונים", אך "אל תאמרו מים מים" – אל תאמרו שיש חילוק בין מים עליונים למים תחתונים.

שני הפירושים של "שוה" – "שוים בקומתם" ושיוון בהשפעת המ"ן והמ"ד – קשורים זה בזה: המשכת המ"ד של האיש היא מהמח (ולמעלה ממנו, בגילוי כח האינסוף שבהולדה^{טז}) וכדי שהמשכת המ"ן של האשה תהיה גם היא מהמח (ולמעלה ממנו) עליה לגדול ולהיות שוה בקומתה לאיש. עלית המלכות היא שהופכת אותה בסופו של דבר למשפיעה בדיוק כמו האיש (סוד עליית מעמד האשה לקראת הגאולה, כמו 'המהפכה השלישית' בתלמוד תורה לנשים).

בושה ויראה

על חווית היחוד בין יוסף ויהודה – האיש והאשה, הצדיק ובעל התשובה – כותב עוד האהבת שלום:

או יאמר ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו'. פירוש איש יהודי כשבא לגשת אל הקודש פנימה, צריך להיות לו יראה ובושה, וזהו בי אדוני, פירוש בי הוא ראשי תיבות בושה יראה, בזאת יבא אל הקודש. וזו היא הכוונה גם כן בכתוב ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גושנה, היינו ענין הגשה וד"ל.

ביחוד היסוד והמלכות יש **תענוג**, אך הוא מורכב מ**בושה ויראה**, שתי המדות שצריכות לאפיין את היחוד בקדושה ובצניעות. יהודה אומר "בי אדני", ר"ת בושה-יראה, כאשר בפרט ה**בושה** היא מדתו שלו, מדת בעל התשובה, הבוש בעצמו על כל חטאיו (כיהודה שהודה על חטאיו, כנ"ל), ואילו היראה מדתו של יוסף הצדיק, "את

האיש המשכיל לחבר עצמו לדל ועני ולהיות עמו באחדות.

וביותר, שצריך האיש המשכיל לראות להשפיע למדת המלכות באמצעות היחוד, כי מדת המלכות לית לה מגרמה כלום, והיא בבחינת דלה ועניה בגלותה, ובאמצעות היחוד היא נשפעת מכל טוב, ונעשית בבחינת עשירה. וכמבואר אצלנו בשם האר"י ז"ל [לקו"ת פ' עקב ד"ה ארץ חטה] בפסוק [משלי כז, י] טוב שכן קרוב מאח רחוק, כי אח רומז לט' ספירות בגימטריא אח, וגם הוא לשון חיבור כנ"ל, והיינו שצריך לראות שלא יהיה ריחוק ח"ו בין ט' הספירות לבחינת המלכות, בחינת דלה ועניה בגלותה, רק צריך להיות חיבור ויחוד השלם כדקא יאות, וזהו אחד, היינו אח ד' [עי' תקו"ז פג, ב].

על הספירות נאמר (ב'פתח אליהו') "אנת הוא דקשיר לון ומיחד לון": כל הספירות מתקשרות וספירות יסוד ומלכות מתייחדות. יחוד יסוד והמלכות הוא **אחד** – **אח** הוא לשון חבור-איחוי, **ט** ספירות המסתיימות ביסוד. **ד** היא המלכות, "דלית לה מגרמה כלום", דלה ועניה בגלותא – וצריך לחבר **אח"ד**. "טוב שכן קרוב מאח רחוק" – השכן הקרוב הוא היסוד, האח הרחוק הם כל שאר הספירות, וצריך להיות **אח** קרוב, ללא ריחוק בין כל **ט** הספירות למלכות. ממשיך האהבת שלום: והנה בשעת היחוד שניהם שוים, כי אז שניהם בבחינת דכר ונוקבא, בחינת מקבל ומשפיע, על דרך אמרם ז"ל יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית, כי הדכר משפיע לנוקבא מיין דוכרין, והנוקבא משפעת העלאת מיין נוקבין כנודע. וזהו ויגש אליו יהודה, רומז ליחוד, וסופי תיבות שוה, רומז ליחוד השלם ושיווי הגמור שיש בשעת היחוד וד"ל.

זו הנקודה העיקרית: השוויון מתבטא בכך שכל אחד גם משפיע וגם מקבל, בכל אחד בחינת זכר ובחינת נוקבא! במצב של "שוים בקומתם" מתברר שהחשיבות של שניהם שוה, עוצמת המ"ן כעוצמת המ"ד, ולכן כל אחד נחשב משפיע

טו תקו"ז חדש קנז, ב.

טז חגיגה יד, ב.

יז ראה לקו"ת שה"ש לט, ד.

לעתיד לבוא במהרה בימינו נגד זקניו כבוד, דהיינו הגאולה העתידה תהיה מהשם נג"ד גם כן, ויבטל הרע ולא יהיה שום קטרוג בעולם וד"ל.

שבעת החלקים של שם **מב**, שבעה שמות היוצאים מראשי תיבות של שבעת המשפטים בתפלת "אנא בכח", מכוונים כנגד שבע מדות הלב, מחסד עד מלכות. בפרט, כל שם הכולל שש אותיות מכוון כנגד שש המדות הפרטיות בספירה שלו, והוא מתחלק לשני חלקים – חסד-גבורה-תפארת (מורגש) נצח-הוד-יסוד (מוטבע).

יציאת מצרים היתה על ידי השם השלישי, שם התפארת-הרחמים, נג"ד יכ"ש, היוצא מראשי התבות "נא גבור דורשי יחודך כבבת שמרם". החלוקה בתפארת בין החלק העליון לחלק התחתון היא המובהקת ביותר – החלק העליון של ספירת התפארת (נג"ד) הוא "חסדים מכוסים", ללא כל מודעות עצמית (סוד "עץ החיים") והחלק התחתון של ספירת התפארת (יכ"ש) הוא "חסדים מגולים", שיש בהם מודעות עצמית (סוד "עץ הדעת טוב ורע").

ביציאת מצרים התגלה רק המוטבע של התפארת, יכ"ש, הנהגת הרחמים בפועל. בחלק התחתון-המגולה, כשהוא לבדו, יש אחיזה למתנגדים – דתן ואבירם הטוענים כנגד משה, המבטא את רחמיו על ישראל במעשי גבורה, "מי שמך לאיש" – הרגשת המודעות העצמית, "שמינית שבשמינית גאווה"³ הנדרשת כדי לפעול ולהנהיג, נותנת מקום לטענה שזו השתרדות פסולה מתוך ישות וגאווה! בשם יכ"ש יש מקום להכשת הנחש, הפוגע בעקבו של האדם, בסיום פעולותיו הטובות, וגורם לפגם התפארת במחשבות התפארות.

"מזכירין יציאת מצרים לעתיד לבוא"⁴, וגם אז נודק לאותו שם, אך אז יופיע גם החלק העליון, סוד נג"ד, בו אין אחיזה למתנגדים משום שאין בו הרגשה-עצמית כלל. בקדושה "נגד"

האלהים אני ירא"⁵. על אף שהאיש-המשפיע מתאפיין בחסד ואהבה, כפי שיוסף אסף את כל הכסף-הכיסופים, מדתו הפנימית היא יראת שמים אמתית, כפי שמסופר על הבעל שם טוב – איש האהבה והחסד-החסידות – שהצטיין דווקא במדת היראה שלו, שלא היתה כמוה לפניו ואחריו (ועד שעצם נוכחותו השרתה 'תדר' של יראה שהרעיד כוס מים בקצה החדר וגרם גם לבעלי חיים לשנות את הנהגתם הטבעית). וביחס בין איש ואשה – על האיש להתאזר במיוחד במדת היראה ואילו הבושה הטבעית הטובה מאפיינת את האשה-הכלה הצנועה⁶.

עזר כנגדו

בתורה האחרונה בפרשה אומר האהבת שלום: במדרש תנחומא פרשת ויגש [ז] אמר הקב"ה בעולם הזה חלקתי כבוד לזקנים, ולעתיד לבוא נגד זקניו כבוד כבוד [ישעיה כד, כג] עד כאן. והמדרש הוא פלא. והפירוש הוא כך, דהנה ידוע דכבוד ותפארת נמשכים משם הקדוש נג"ד יכ"ש [מ'אנא בכח]. השולט ביום שלישי, נגד מדת תפארת [ע'י תקו"ז מז, א]. ואיתא מהאר"י ז"ל [לקו"ת פ' שמות ד"ה מי שמך] שגאולת מצרים היתה רק על ידי חצי השם האחרון יכ"ש, כמו שכתוב בגאולת מצרים [שמות ב, יד] מי שמך לאיש סופי תיבות יכ"ש. ועל כן ישנם עתה אנשי בליעל אשר חולקים על הצדיקים וחסידים אנשי אמת, ויש להם פתחון פה לקטרג ולומר מי שמך לאיש. אבל לעתיד אי"ה במהרה בימינו תהיה הגאולה בשלימות, [וכמאמר הכתוב] [שם לה, י] 'נגד' כל עמך אעשה נפלאות], ולא יהיה שום קטרוג בעולם [תקו"ז הנ"ל].

וזהו פירוש המדרש בעולם הזה חלקתי כבוד לזקנים, פירוש השתא בגאולה של מצרים נחלק השם שממנו נצמח הכבוד, דהיינו שלא היתה הגאולה רק מחצי השם האחרון דהיינו יכ"ש. אבל

יח בראשית מב, יח.

יט וראה באורך יין משמח שער "יראה, רגישות, בושה ותענוג" (תשורה דאום בדלוב תשפ"ב).

כ ראה סוטה ה, א.
כא ברכות יב, ב.

"נגד זקניו כבוד" (ס"ת דוד) בשלמותו.
 "הכל הולך אחר הפתיחה": ה"נגד" הראשון בתורה הוא "אעשה לו עזר כנגדו"^{לא}. במצב השלם של "עזר כנגדו" עומדת האשה בשלמות כנגד האיש, שוה לו בקומתה, ללא כל חציצה (כנ"ל) או קבלה ממישהו אחר חלילה (כפי שהיה כאשר הנחש הכיש את האשה והטיל בה זוהמה). עמידה כזו תלויה בשמירה מ"עץ הדעת טוב ורע", המודעות העצמית השלילית, ובהזדהות מלאת רחמים עם בן הזוג (כדברי רבי נחמן מברסלב שעיקר הרחמנות הוא על האשה^{לב}). כל התנגדות חיצונית נובעת ממצב של חוסר שלום-בית, בו במקום "עזר כנגדו" כראוי יש התנגדות פנימית הנובעת מישותו של האיש (כביאור הפנימי^{לג} ל"לא זכה מנגדתו"^{לד} – כאשר האיש אינו מזוכך האשה עוזרת לו בהתנגדותה אליו, המבטשת את ישותו).

בניגוד למצב ביציאת מצרים, משיח לא יפרוש מן האשה^{לה} – הוא יזכה ליחוד שלם של "שיום בקומתם", "עזר כנגדו" בכל המובנים (שויון בקומה ושויון בהשפעת המ"ד והמ"ן), וממילא יהיה גם יחוד שלם של יוסף ויהודה, של הצדיק ובעל התשובה-המלך, וכך נזכה לגאולה האמתית והשלמה.

ורמז לסיום: **נגד** במילוי – **נון גימל דלת**
 – עולה **רוח הקדש**, בה יצטיין המשיח, העולה **אשה חדשה**, שהיא "עזר כנגדו" תמיד.

היינו "שויתי הוי' לנגדי תמיד"^{כב}, ראית ההתהוות התמידית וההשגחה הפרטית, יחד "וחטאתי נגדי תמיד"^{כג}, תוך מיעוט ובטול ישות האדם (נגד שעל ידו זוכים ל"אל הוי' ויאר לנו"^{כד} ול'משיח נאו'). המורגש של התפארת היינו עצם הרגשת הרחמים – הרגשת אמפתיה טהורה, הזדהות מלאה עם המציאות ועם המצוקה של הזולת העומד מנגד, ללא כל הרגשת מציאות עצמו (והיינו הלעומת-זה בקדושה של התפשטות הרגשת הישות, "נגד שמה" הגורמת ל"אבד שמה"^{כה} – "מיניה וביה אבא ניזיל ביה נרגא"^{כז}, ה"נגד" דקדושה מבטל את ה"נגד" דקליפה). על חויה זו נאמר "ויחן שם ישראל נגד ההר"^{כח} – הבהירות (לשון הר) היא במצב של "נגד" כאשר כולם "כאיש אחד בלב אחד"^{כח} (חג"ת דתפארת). "ויחן שם ישראל נגד ההר" בגימטריא **תורה-תורה**, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ביחוד שלם של אני-אתה (ללא הרגשת ה'אני' כנפרד). על המשיח נאמר "כי מרחמם ינהגם"^{כט} – מתוך הרגשת הרחמים הטהורה, ללא כל הרגשת עצמו (חג"ת דתפארת), באים הרחמים המורגשים של הרצון להיטיב לזולת בפועל (נה"י דתפארת).

בגאולה העתידה יתגלה שם נג"ד ויתקיים "נגד כל עמך אעשה נפלאות" – "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"^ל, נפלאות גם ביחס לגאולת מצרים – ללא כל מקום להתנגדות, רק

כב תהלים טז, ח.

כג שם נא, ה.

כד שם קיח, כז.

כה אבות פ"א מי"ג.

כו סנהדרין לט, ב.

כז שמות יט, ב.

כח רש"י עה"פ (מהמכילתא).

כט ישעיה מט, י.

ל מיכה ז, טו.

לא בראשית ב, יח.

לב שיחות הר"ן רסד.

לג הקדמת שכינה ביניהם.

לד יבמות סג, א.

לה ראה רוחו של משיח מאמר "אשתו כגופו בדור הגאולה" עמ' קג; מעין גנים ח"ב פרשת תצוה הערה ה; בעתה אחישנה פ"ו הערה לו; הטבע היהודי מאמר "המודעות העתידית" הערה נה וסביבותיה. ובכ"מ.

אבן עזרא

פרשת ויגש

תחיית המתים

להם כי הידוע בעל־השם הזה שיציעו לו וירגילו אותו בשמחה ההיא עד שתקבע בו בנחת רוח, וזה טעם וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות, כי היו צועקים באזניו דברי יוסף ומביאים לפניו העגלות, אז שבה רוחו אליו וחזרה נשימתו וחיה, וזהו ותחי רוח יעקב אביהם^א.

אמנם ראב"ע כותב "כי כן דרך הנביאים לדבר", משמע שלא באמת פסק הלב לפעול, אלא דרך הפלגה וגזומא. אך יש לפרש בראב"ע (לפחות בדרך מליצה, דרש על דברי ראב"ע הפשוט): כן דרך הנביאים שמגיעים להתפשטות הגשמיות ולבם פג.

ועדיין יש להבין: מהו "כי לא האמין", אם לא האמין מדוע התעלף? אכן, הפירוש הוא שיעקב היה מאמין ואינו מאמין. הלב נפתח אך לא היה מסוגל לקלוט את האור הרב של הבשורה "עוד יוסף חי". יעקב היה רוצה להאמין אך לא היה מסוגל ברגע הראשון של ההפתעה, וממילא הלב נפתח ונשאר חלל-מת "ויפג לבו".

ויפג הוא משער פג כמו פגל, פגם, פגור, כולם לשון בטול ומיתה. לשער פג משמעות נוספת: "התאנה חנטה פגיה". גם זה קשור ליעקב אבינו: התאנה היא עץ הדעת בה חטא אדם הראשון ("אכלה פגה" קודם זמנה), ויעקב אבינו תקן את חטא אדם הראשון. גם "ויחנטו הרפאים את ישראל" רומז ל"התאנה חנטה פגיה", תיקון חטא אדה"ר. ועוד יש לדמוז: "ויפג לבו" היינו

ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל פכל ארץ מצרים ויפג לבו פי לא האמין להם. וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ונתחי רוח יעקב אביהם^א.

פירש ראב"ע: ויפג לבו מגזרת אל תתני פוגת לך, והטעם שנעמד לבו ודמם, כטעם וימת לבו, כי לא האמין, ויהי כראותו העגלות ותחי רוחו. ואל תתמה על מלת ויפג, כי כן דרך הנביאים לדבר, כמו ונשמה לא נשאה ב^י.

דום לב

רש"י פירש "ויפג לבו – נחלף לבו והלך מלהאמין, לא היה לבו פונה אל הדברים". אך ראב"ע מפרש שזהו תיאור של "דום לב" – הלב של יעקב אבינו הפסיק לפעום!

וברמב"ן "שנתבטל לבו ופסקה נשימתו, כי פסקה תנועת הלב והיה כמת. וזה הענין ידוע בבוא השמחה פתאום... כי לא יסבלו זה הזקנים וחלושי הכח, שיתעלפו רבים מהם בבוא להם שמחה בפתע פתאום, כי יהיה הלב נרחב ונפתח פתאום, והחום התולדי יוצא ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב בהתקדרו. והנה נפל הזקן כמת. ואמר כי לא האמין להם, להגיד שעמד זמן גדול מן היום והוא שוכב דומם בעבור שלא האמין

נערך על ידי יוסף פלאי לפי רשימת הרב, ה' טבת תשפ"ד.
א בראשית מה, כ"כז.

רוח! ארבע פעמים רוח הוא מה שנאמר בתחיית המתים "מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הַרוּחַ וּפְחֵי בְּהַרְוָגֵם הָאֵלָה וַיְחִיּוּ".

כאשר חיתה רוח יעקב, חיו ממילא אברהם ויצחק הכלולים בו. והרמז: **ותחי רוח = אברהם יצחק יעקב!** תחיית המתים של יעקב היא גילוי משיחי. והרמז: **ותחי = משיח בן דוד. ותחי רוח יעקב אביהם = 878 = משיח במילוי (= יתרון האור = חשך ענן ערפל.** זהו "יתרון האור מתוך החשך [הענן והערפל]".

והנה, **ויפג לבו = לא האמין = 137**.¹ 137 הוא סוד מעשה בראשית, היינו בריאה **יש מאין (= תהו = 3 פעמים 137)**. וכן המיתה, פוגת-הלב, של יעקב היא בחינת אין שאחריה מתחדש היש. יותר בעומק: כדי להוות את מעשה בראשית בא סוד הצמצום, עשיית חלל ומקום פנוי לעמידת העולמות. וזהו "ויפג לבו" – צמצום, בחינת מיתה, כדי להוות את העולמות. אך באמת הצמצום אינו כפשוטו, וגם כאשר נדמה שיש מיתה הרי "אין עוד **מלבדו**" (אותיות **דום לב!**) גם "בחללו של עולם"¹ (חלל הצמצום).

ג יחזקאל לו, ט.

ד ותחי רוח = אברהם יצחק יעקב = אביהם (נח"ח) פעמים פג במ"ק. ותחי רוח יעקב = משולש מ, ראשי התבות ריו.

ה ויפג לבו לא האמין = 274 = מרדכי = לאה רחל. שני הביטויים ויפג לבו – לא האמין בהכאה פרטית (ו פעמים ל וכו') = 2113, מספר ההשראה של גל.

ו דברים רבה ב, כח.

שנעשה פג, קטן, "כי לא האמין" – הצדיק נפל לקטנות כיון שלא האמין (אך דווקא משם "ותחי רוח", גדלות לאחר קטנות). בשבעת המינים התאנה היא כנגד הנצח, ובגוף האדם מערכת ההורמונים היא כנגד הנצח, היינו סוד הגדילה, להגיע להיות "חנטה פגיה" (במתיקות, פנג).

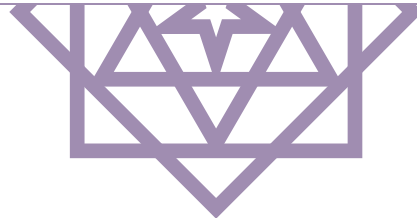
באמונתו יחיה

נמצא שהיתה כאן תחיית המתים ליעקב אבינו (כמו שהיה ליצחק אביו בעקדה), תחילה שכב כמת ואחר כך קם לתחיה, "ותחי רוח יעקב". אכן, "יעקב אבינו לא מת", וגם כשהוא נדמה כמת הרי "עוד אבינו חי".

לבו של יעקב 'פג' תחילה כאשר לא האמין להם. ורמז מובהק: **ויפג לבו = לא האמין**. ולאחר שהחל להאמין אז "ותחי רוח יעקב אביהם". ובפנימיות: החיים של הצדיק הם האמונה, "צדיק באמונתו יחיה"². לכן כאשר יעקב אינו מאמין הוא כמת, ובחזרה לאמונה הוא חי. יעקב האמין לאחר שראה את העגלות, ויש לרמז: עגלות לשון עיגול, בני יעקב המשיכו לו אמונה מה'עגולים', משם כח האמונה בנפש.

התחיה היא לרוח דווקא, "ותחי רוח יעקב", רוח חיים. והנה **ותחי במילוי (ו ו תו חית יוד) = ד פעמים רוח, ממוצע כל אות, היינו ותחי**

ב חבקוק ב, ד. רמז נוסף לקשר בין אמונה וחיים: אמונה = ו פעמים טוב (ששת צירופי טוב), חיים = ד פעמים טוב (וממילא אמונה = חיים וחצי).

הסיפור החסידי

רבי משה מלעלוב | יום לשנה, יום לשנה

רבי משה בידרמן מלעלוב נולד בשנת תקל"ז לאביו רבי דוד מלעלוב, תלמיד החוזה מלובלין. היה תלמידו של רבי ישעיה מפשדבורז', ובזיווג שני נישא לרבקה רחל, בתו של היהודי הקדוש מפשיסחא. צדיקי דורו העריצוהו מאוד, והתבטאו אודותיו בביטויים מופלגים: הרוז'ינער, לדוגמה, אמר כי מימיו לא ראה בעל לב נשבר כרבי משה. משנת תר"ג ועד תר"י כיהן כרב בעיירה פשדבורז', אך שאף כל ימיו לעלות לארץ ישראל והתבטא שבכוונתו לקרב את הגאולה. בסוף שנת תר"י החליט סופית לעלות לארץ, נפרד מגדולי החסידות בפולין והגיע לארץ בחודש חשון של שנת תרי"א יחד עם חלק גדול ממשפחתו. לאחר מספר ימים חלה ולאחר זמן קצר נסתלק, שבעים וארבעה יום בלבד אחרי שהגיע לארץ. הוא נטמן בהר הזיתים, ליד קבר זכריה הנביא.

המערכי, ברצונו להביא את המשיח. עם צאת השבת נפרד הרבי מכל בני צפת ויקיריה, ואחרי ביקור קצר בטבריה המשיכה השיירה בדרכה ירושלימה. לא הועילו כל הפצרות בני המשפחה שבקשו את הרבי לנוח ולפוש קמעה מעמל הדרך, לחכות עוד כמה ימים. הוא האיץ בכל כוחו להחיש את הנסיעה, על אף שתלאות הנסיעה הארוכה נתנו בו אותותיהם והחלישו אותו. עייף ולאה עשה את דרכו ירושלימה, רכוב על גבי פרדה. אולם משהגיעה השיירה להרי ירושלים החל דם חדש לזרום בעורקיו, והוא התכונן לקראת הכניסה לעיר הקודש. הרבי ר' משה'לי חזר והשמיע באזני מלואו את ההבטחה כי בבואו ירושלימה תהיה הגאולה, הוא יחולל פלאים בכוס הקידוש של החוזה מלובלין, ירים כשופר קולו ויחיש את הקץ. אלא שמעשה שטן הצליח, ועוד לפני שהספיקו להיכנס לשערי ירושלים, בעמדם בשער יפו שבמבואות העיר העתיקה – נפלה כוסו של החוזה לארץ ונתנפצה לרסיסים... כשהופיע הרבי בשערי ירושלים יצאו לקבל את פניו כל גדולי העיר ובראשם האחים הגאונים

בערב ראש חודש חשוון של שנת תרי"א, עגנה הספינה בחופי עכו. שש ושמוח ירד הרבי ר' משה'לי על אדמת ארץ הקודש, כשמלוויו ומשפחתו בעקבותיו. הוא פנה לסובביו ואמר בנימה רבת משמעות: יום לשנה, יום לשנה! איש לא ידע להסביר את פתרון של מילים אלו. אף אחד לא העלה על דעתו כי שבעים וארבעה ימים בלבד, כמספר שנות חיי הצדיק, יוסיף הרבי לחיות בארץ, וכי לכך נתכוון בהכריזו עוד בחוץ לארץ: ימים ידברו!...

מעכו נסעו הרבי ופמלייתו לצפת עיר הקודש, ובבואו נתקבל הרבי בכבוד מלכים. אנשים רבים באו לחזות בזיו פניו, וחסידים ואנשי מעשה הפצירו בו להתישב בעירם. צפת היתה באותם ימים עיר מלאה חכמים וסופרים, ואף רבי שמואל הדר, רבה הדגול של צפת, הציע לו את כיסא הרבנות שלו – אולם הרבי סירב אף לשמוע על כך: "כי בחר ה' בציון, איזה למושב לו" – ואף אני כן! טען. הוא ביכר את ישיבת ירושלים והכותל

להכיר את דיוקנו של רביא מהימנא יביט בזיו איקונין של הרב ר' משה'לי".

במקום נוסף בתנ"ך מופיע העקרון של "יום לשנה": בזמן יחזקאל הנביא, ששכב על צידו ארבעים יום, וגם כאן היה זה כתיקון על חטאי עם ישראל. מעניין לראות, כי **יום לשנה** עולה בגימטריא **אמת**, וכן **יחזקאל** עולה בגימטריא **יוסף**. המושגים הללו קשורים זה לזה בקשר הדוק, שכן על משה (הראשון שהתנבא על "יום לשנה"), נאמר "משה אמת ותורתו אמת", ויוסף הוא מיצג מידת היסוד האלוקית, שפנימיותה אמת – חותמו של הקדוש ברוך הוא. גם בפועל ממש התבטא קשר זה, כאשר משה לקח "את עצמות יוסף עמו", ובעצם אימץ את פנימיות מידתו של יוסף.

אף שיחזקאל הנביא שהה בחו"ל, ניתן בהחלט לומר על יסוד דברי רבי משה עצמו, כי ימיו של צדיק גדול שקולים כימים בארץ ישראל: פעם שמע רבי משה מלעלוב את דברי היהודי הקדוש מפשיסחא, שאמר כי ההצלחה היא שפע שבדרך הטבע, האפשרי גם בחוץ לארץ. לעומתו ברכה היא שפע שמעל לדרך הטבע – והיא שייכת דווקא לארץ ישראל, כלשון הפסוק: "יברכך ה' מציון". על כך הגיב הצדיק, כי "מי שמקדש את עצמו מלמעלה ומלמטה, ואפילו את ד' אמותיו – אצלו יכולה לחול ברכה גם מחוץ לארץ ישראל, כי זהו גם כן בחינת ארץ ישראל".

כך או כך, עולה כי ארץ ישראל היא מקור כל ברכה שמעל לטבע. ניתן לומר לפיכך כוונה חדשה בשעת ברכת כהנים: כאשר הכהנים פותחים במילה "יברכך", יש לכוון כי "יברכך מציון" – לזכות להגיע לארץ ישראל... באופן מפליא, ברכתה של הארץ נכרכה אצל רבי משה פעם נוספת בענייני "יום לשנה":

החסיד ר' ידידיה מקשונז היה נוסע לגוטער איד מנוישטאט, בנו של המאור ושמש, ואשתו היתה נוסעת לרבי משה מלעלוב. מידי פעם, כשהיתה אצל הרבי, ביקשה ממנו שיברכה בן

רבי נחום משאדיק ורבי יעקב לייב לבית לעווי. בני המשפחה שכרו לו דירה צנועה, וכל מבקש ודורש ה' באו להסתופף בצל קדושתו. מקורביו ציפו עתה בכליון עיניים לביקורו הקרוב של הרבי בכותל המערבי, אשר למרגלות הר הבית.

ברם, לא איכשר דרא. ר' משה'לי היה כה עייף מעמל הדרך, עד כי נבצר ממנו ללכת אל הכותל המערבי ביום בואו ירושלימה. כפי שהשתוקק כל הזמן. הוא רצה לעשות זאת לאחר מנוחה של ימים מספר, אך חלה כבר ביום הראשון לבואו. הרבי הצטער מכך מאוד, ובאחד הימים פנה לבני משפחתו וביקש להגיע אל הכותל בכל מחיר.

הוא הורה לבניו הקדושים לשאת אותו במטתו עד לכותל, והם יצאו את הבית לסמטה שהובילה אליו. אך בו ברגע ניתך עליהם מטר אבנים שרגמו הערבים דיירי הסמטה, בראותם את הרבי הישיש ששכב על המטה. הרגימה גברה והלכה מרגע לרגע והסכנה לחיי הרבי היתה מוחשית, ובלית ברירה, שבו על עקבותיהם כלעומת שבאו. הרבי לא הגיע אל הכותל...

עוד באותו יום מר ונמהר הגיעה שעת הפרידה. רווי צער ודכדוך על גלות השכינה שנבצר ממנו להקימה מעפרה, ועל נסיעתו רצופת המאמצים שעלתה בתוהו, נפרד הרבי ר' משה'לי מבניו ותלמידיו, הבטיח להם כי יעמוד לימין צאצאיו וכל תומך בהם בכל עת, וכן שבמקרה של עצירת גשמים, אם יחכו עד יום ההילולא שלו – ירדו גשמי ברכה. כשכילה לדבר נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון האלקים, ר' משה'לי עלה בסערה השמימה.

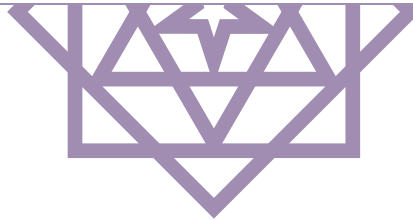
הכרזתו של הצדיק "יום לשנה, יום לשנה", מהדהדת את ענשם של המרגלים שמאסו בארץ חמדה. בשני המקרים שקול יום אחד בארץ לשנה של שהיה חוצה לה, אך כאן היה רבי משה כמשה רבינו, רבם של המרגלים ושולחם, ובא לתקן את חטא המרגלים בכיסופיו הגדולים ובעליותו ארצה. אכן, הקשר הנשמתי שלו למשה רבינו היה חזק במיוחד: מסופר, כי רבי משה אליקים בריעה מקאזניץ זי"ע הכריז בשעתו: "מי שרוצה

והרבי מלעלוב השיב כי הוא מבטיח לה שכנגד כל יום ויום שהוא, הרבי, יהיה בירושלים, יחיה הילד שנה שלמה. לאחר מכן הוסיף, כי הוא עצמו יבוא לעירם קשונז כדי להתפלל שם.

כאשר בא לעיר, התפלל ברעש גדול כל כך עד שחשבו כי כתלי הבית רועדים. לאחר התפילה קרא לר' ידידיה ואשתו, כיבדס ביי"ש ועוגת 'לעקח', ואמר להם: מזל טוב! לאחר מכן הוסיף, שהיתה לו עבודה קשה בעניין ובעזרת ה' הצליח בזה. משם נסע ר' ידידיה לרבו הגוטער איד' וסיפר לו את כל העניין, וענה הגוטער איד: אמת שמכיר אני את הרבי הקדוש מלעלוב, אבל לא ידעתי את רב כוחו בקדושה!" כיבד אותו גם הגוטער איד ביי"ש ולעקח, וברכו בברכת מזל טוב. מאותו מעשה נולד להם בנם, הרב הלמדן והגביר ר' ישעיה קשונזר ז"ל, ואכן חי חמישים וחמש שנה לאחר אותו מעשה – שהרי הרבי שהיה שבעים וארבעה יום בארץ הקודש, ובעיר הקודש ירושלים חי חמשה וחמישים יום.

זכר – כי היו לה חמש בנות. ואף ששמעה פעם אחת מפיו הקדוש כי אין ביכולתו לעזור בכך, המשיכה להפציר מתוך אמונת צדיקים עזה.

באחת הפעמים נעתר הרבי, ונאות לברכה בתנאי אחד – שתתן לו סכום שיספיק לנסיעה לארץ ישראל, ושיתן את הסכום הגדול בהסכמת בעלה ר' ידידיה. היא שמחה מאוד, אך אמרה: רבי קדוש, אני מפחדת – כי ידוע שילדים הבאים בדרך מופת, כמעט על פי רוב אינם בסדר גמור... הרבי השיב כי הילד יהיה בסדר גמור, והאשה נסעה לביתה ושאלה את בעלה על נתינת הפדיון. כששמע בעלה, השיב כי עליו להתייעץ עם רבו, הגוטער איד'. האיש נסע מיד לגוישטאט, וסיפר לרבו את דברי הרבי מלעלוב ואת סכום הכסף שהוא דורש. ענה הרבי: אני מסכים שתתן לרבי מלעלוב את הכסף, אך בתנאי גמור שיהיה לולד אריכות ימים. חזר הבעל לביתו, מסר לאשתו את דברי הצדיק מגוישטאט, וביקש ממנה לדבר עם הרבי מלעלוב. האשה עשתה כן,

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

להלחם בעזה או לשמור על הבית?

בשירות המילואים שלי אני שייך ליחידה קרבית שפועלת בימים אלו במלחמה בדרום. למרות רצוני ובקשתי, מסבה טכנית, בתחלת המלחמה לא גויסתי ליחידה שלי אלא לכתת הכוננות במקום מגורי. הדבר מאפשר לי לתמוך במשפחה בתקופה זו, אבל מצד שני קשה לי מאד שאיני נלחם לצד חברי ל"עזרת ישראל מיד צר". כיצד עלי לנהוג?

מענה:

עליך לזרום עם ההשגחה הפרטית. אם לא גויסת ליחידה שלך, למרות בקשתך בתחלת המלחמה, ולאידך הטילו עליך תפקיד במקום מגוריך – אל לך להתעקש לשנות זאת.

ישראל לאלקות: כתוב שאמיתת הבחירה החפשית היא רק בעצם הנשמה, ש"אינה מוכרחת בשום דבר ויכולה היא לבחור כרצונה בלי שום נטיה כלל" (לקו"ש ח"ד). כלומר, היה אפשר להיות באופן אחר!

תשובה:

הבלבול נובע מהדמיון שה"אפשר להיות באופן אחר" עמוק יותר בהעצמות מאשר הבחירה (ולכן נדמה כאילו אפשר להיות אחרת ממה שבחר ה'). אך באמת הדבר הפוך, מה שאפשר באופן אחר היינו מצד ה"חיצוניות" וה"שטחיות" של העצמות כביכול, אבל הכרח הבחירה בישראל וכו' הוא מצד ה"פנימיות ועצמיות ממש" של העצמות, וד"ל.

האם אפשר אחרת?

יש לי שאלה של חוסר הבנה בנוגע לעצם בחירת ה' בישראל ובתורה. מצד אחד, מבואר בחסידות "שהיה אפשר להיות באופן אחר", כי הבחירה בישראל היא ללא טעם, שהרי "אח עשו ליעקב", וכן בנוגע לתורה הרי "מה אכפת לקב"ה בין שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף", ו"איני יודע באיזה מהם חפץ". משמע שיש אפשרות לצייר שיבחר הקב"ה גם באומות העולם וכיו"ב. ומצד שני, בכמה מקומות אומרים שהדבר מושלל לגמרי שיהיה אחרת, כמו לעניין בחירת ה' בישראל "אחרת לא יתכן במי יבחר" (ע"פ תורת שלום פורים העת"ר). וכן מצינו על דרך זה מלמטה למעלה, בשייכותם של נשמות

דפדפן ודפדפן

צריך להסחב עם אופנים ישנים מלפני ארבעים שנה, רטנתי, "למה אבא לא מסכים לי?". "דברת אתו על כך?", "שאלה אמא. "בטח", עניתי, "מיליון פעם..."

האמת, הספור הזה קרה לפני יותר משנתיים וזה המון זמן. איך אומרים? עברו מאז הרבה מים בירדן. אבל את המסקנה שלי מאז אני זוכר כמו היום. כאשר פניתי לאבא בכל אחת מתוך אותן מיליון פעמים, זה היה נשמע בערך כך: "אבא, מתי כבר תקנה לי אופנים?". פעם אחר פעם היה אבא פוטר אותי בתשובה מתחמקת.

ברור לי שההורים היקרים שלי חושבים תמיד רק על טובתי. נכון, אני גם יודע שהם מאוד מחשבים בהוצאות ובכלל לא בזבזנים, אבל אם הם חושבים שקניה מסוימת מצדקת הם לא יחסכו שום שקל, כך שהסבה לסרוב לבקשתי היא לא כלכלית. משהו אחר מפריע לאבא, משהו שקשור לצורה שבה אני פונה אליו. אולי לא אמרתי

שלום ילדים!

הפרשה שלנו נפתחת במתח רב עם המגיש החזיתי בין יהודה ליוסף. יהודה מיצג את שאר האחים ופונה בדבריו אל יוסף במסע שכנוע של תחנונים, אבל כאלו שמרגשת בהם התקיפות שלו. בספרי החסידות מסבך כי יוסף, המשפיע, מסמל את עבודת למוד התורה ואלו יהודה את עבודת התפלה. התורה יורדת אלינו מלמעלה, מהשמים. ומה יש בה? כל מה שה' רוצה מאתנו. לעמיתה, התפלה עולה לה' מלמטה, מאתנו. ומה יש בה? מה שהלב שלנו מבקש מאת ה'!

אפי' ע'!

"אוף, לכלם יש ורק לי אין". עם המלים האלו נכנסתי הביתה ואתם כבר יכולים לנחש עם איזו הבעת פנים. "מה, מתוק שלי, מה חסר לה?", נסתה אמא לרפף. "למה רק לי אין אופני הלוכים? כלם 'חודשים' ורק אני

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

כמעט שותרתני. "רגע, איפה המוצץ?",
איך לא נסיתי קודם? ובאמת, הפלא
עשה את שלו. ברגע שנח המוצץ בין
שפתיו, השתתק לו הילדון ו... נרדם!

רגע, שניה! תן חיוך קטן! השקענו
בנסיונות להרגיע אותה, קבלת את
המוצץ שכל כך רצית – אז תן איזה
יחס. כך הרהרתי לעצמי. מושי כמובן
לא מבין, אז אין טעם שאמר לו, אבל
זה מה שהרגשתי בתוכי. מוזר: לצעק
על כל העולם הוא ידע יפי, אבל לתת
איזה חיוך למי שטרם עבדך – זה
לא... באותה שניה פשוט הפסקתי
לענין אותו, וכך לאכזבתי הרבה שקע
לו הנסיון בשנה עמקה.

פלקר דפיות בקלר

מה הבנתי מספור האכזבה שלי?
שפלפלים מישוהו נורא צריך אותה,
ממש מתחנן אליה שתעזר לו, אבל
בעצם הוא בכלל לא חושב עליה. הוא
חושב רק על עצמו! אז למה הוא פונה
אליה? כי הוא מניח שאתה זה שייכול
לעזר לו, אבל למעשה אתה לא ממש
מענין אותו. בשבילו אתה איזו מכונה
שמנפיקה מוצצים...

ואז נפל לי האסימון מה הפריע
לאבא. האם אבא לא רוצה לפנק אותי
מדי פעם? ודאי שכן. אבל יותר מהכל
הוא רוצה את הקשר השמח בינינו. הוא
רוצה שכאשר אני מקבל ממנו מתנה
אדע לומר תודה. הוא רוצה שאשמח

את המלים האלו במפדש, אבל הצליל
אמר דבר אחד: "מגיע לי!".

איך קלטתי את הבועה בצורת
הבקשה שלי? בדרך קצת עקיפה.

איפה פיתח id?

מושי, אחי הצעיר, הוא תינוק חמוד
וחיכוך. בקשי מלאה לו חצי שנה והוא
כבר מתחיל לזהות אותי ולהפריח
לעברי חיוכים מתוקים. כשאני משמיע
לו קולות של צרצר הוא כבר ממש
מתפקע מצחוק. רואים שהוא ממש
אוהב אותי. אבל כל זה קורה רק כשהוא
במצב רוח טוב – לא עייף, לא רעב ולא
כל דבר אחר שייכול להציק לו.

מה הכוונה דבר אחר? אז זהו, לא
תמיד יודעים מה. לפעמים לא נמצאת
סבה ידועה ובכל זאת מאבד מושי את
מצב רוחו העליון. באותו רגע החיוכים
נעלמים והבחור פוצח בסדרת צוחות
קולניות שגורמות לכלנו לגיחס כללי.
מושי עובר מוזג ידים אחד לשני וכל
אחד בתורו מנסה את כחו בהרגעת
המצב.

"תנו לי גם לנסות", בקשתי. הרי אני
ומושי ממש זוג משמים, בטח אצליח
להשפיע ממנו את צרתו ולהצחיק אותו.
התחלתי עם הפרצופים הקבועים, אלו
שמשעשעים אותו, וצרפתי אליהם
כמובן את קולות הצרצר, אבל מאמצי
הכזיבו. כשנסיתי להרים אותו באויר
זה רק הכעיס אותו יותר. הבחור בשלו.

לנו. גם בתפלה אנו עלולים לשפח את העקר. אנו מסגלים לשקע בצרכים שלנו, אותם אנו מבקשים, ולשפח שהעקר שיש לנו אבא, ושהוא רוצה לתת לנו הרבה יותר ממה שאנחנו יודעים לבקש ממנו!

איך לא נפל למלכדת הזו? מה יגרם לנו שלא להיות היילד שרוטן "תביא לי, תביא לי"? זו הסגלה המיוחדת של התורה. ככל שאנו לומדים יותר תורה ומתעמקים בה, אנו מתרגלים להקשיב למה שחשוב לה', למה שהוא רוצה מאתנו. כאשר אני נגש להתפלל מתוך יגיעה בתורה, הופכת הבקשה מה' להיות צליל ערב, עליו ה' מתענג ואליו הוא משתוקק!

במתנה שהביא לי, אבל עוד יותר מענין אותו שאשמח שיש לי אבא כזה שחושב עלי ורוצה שיהיה לי הכי טוב בעולם. ומה הכי טוב בעולם? שאהיה שמח!

ומה קורה כאשר אני מבקש ממנו? אבא שמח מכו שאני פונה אליו בבקשה. ברור, למי אני אמור לפנות אם לא לאבא שלי? אבל גם כאשר אני מבקש ממנו, אסור לי לשפח את העקר. העקר הוא שיש לי אבא טוב שרוצה לתת לי את הכי טוב שבעולם. ברגע שאני רוטן ש"מגיע לי" הוא מרגיש שבעיני הוא לא קים, שאני רק מנסה לנצל את טוב הלב שלו כדי להרויח משהו.

תפלה מתקנת

בתפלה אנו פונים לה' ומבקשים ממנו שישלים לנו את כל מה שחסר

שזנכה להתפלל, ללמד ולהתפלל!
שבת שלום ומברך!
?

גילוי ה' בעולם

הוא תכלית הבריאה. ה' ברא את העולם, המעלים על מציאותו יתברך, כדי שאנחנו, ישראל עם קדושו, נגלה אותו בתוכו ונהפוך אותו ל"דירה בתחתונים". אל היעוד הזו מכוונת כל עבודתנו, במשך כל הדורות, באופנים שונים ולעתים גם הפוכים.

בזמנים ובמקומות מסוימים השראת הקדושה תלויה בכך שנרחיק מגבולנו כל נדנדו של תאות-היתר ושל התפשטות-יתה, ובזמנים ובמקומות אחרים ההיפך הוא הנכון – כדי להתמודד עם העולם הגויי שמנכס לעצמו את המציאות עלינו להשתמש בתאוות-היתר מתוקנות ובעזות במינון הנכון כדי לבסס את אחיזתנו במציאות. כשאנחנו עומדים לפני ה' בתפלה, לעתים נוכל לחוש נוכחות ה' גם במקומות של צער וריחוק באמצעות התבוננות מעמיקה ולעתים נאחז דווקא באמונה התמימה. לעתים נדרש מהצדיק לעסוק ב'פוליטיקה עולמית', לתת מענה והנהגה לשאלות המלכות, ולעתים עליו להשקיע ב"שלוש בית" בביתו פנימה כדי שיוכל לפעול כדבעי במציאות. בין כך ובין כך, תודעת-היסוד של יהודי היא שבכל מעשה קטן שבקטנים הוא משפיע, בסופו של דבר, בהיקף גדול שבגדולים ומגלה את איך-סופיותו של ה' ביקום כולו.

הגליון השבוע עוסק במגוון הנושאים דלעיל: השיעור הראשון נוגע ביחס בין ישוב הארץ מתוך קדושה יתרה לכיבוש הארץ באמצעות מרעה צאן המתפשט בטבעיות. השיעור השני עוסק בתפלה מתוך התבוננות במצבי גדלות מוחין ותפלת-אמונה במצבי קטנות מוחין. השיעור השלישי מלמד נער בר-מצוה כיצד עליו להסתכל על כל מצוה קטנה ומדור מורחב על יחוד יוסף ויהודה מדבר על המעבר למנהיגות משיחית באמצעות שלום-בית מושלם ושוויוני.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך